

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Vojtěch Pavlík

Insolvenční správce a jeho úloha v insolvenčním řízení

Diplomová práce

Olomouc 2015

„Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma „Insolvenční správce a jeho úloha v insolvenčním řízení“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne

Vojtěch Pavlík

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval Doc. JUDr. **Bohumilu Havlovi**, Ph.D. za poskytnuté rady a odborné vedení méj diplomové práce.

Obsah

1.	Vymezení základních pojmů	8
1.1.	Charakteristika insolvenčního řízení.....	8
1.2.	Způsoby řešení úpadku	11
1.3.	Subjekty insolvenčního řízení.....	12
2.	Vývoj právní úpravy.....	13
2.1.	Historie úpravy úpadkového práva na našem území	13
2.2.	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích	15
3.	Osoba insolvenčního správce	17
3.1.	Požadavky na výkon funkce insolvenčního správce.....	17
3.2.	Zkouška insolvenčního správce	19
4.	Pozastavení, zrušení a zánik oprávnění pro výkon funkce insolvenčního správce	21
4.1.	Pozastavení práva výkonu činnosti insolvenčního správce	21
4.2.	Zánik a zrušení práva k výkonu činnosti	22
5.	Zvláštní formy výkonu funkce insolvenčního správce.....	24
5.1.	Předběžný správce	24
5.2.	Oddělený správce.....	25
5.3.	Zvláštní insolvenční správce.....	26
5.4.	Zástupce insolvenčního správce	27
5.5.	Hostující insolvenční správce	28
6.	Výkon funkce insolvenčního správce v insolvenčním řízení	29
6.1.	Postavení správce v insolvenčním řízení	29
6.2.	Ustanovení správce do funkce a jeho změny	30
6.2.1.	Ustanovení do funkce	30
6.2.2.	Změna insolvenčního správce	34
6.2.3.	Odvolání a zproštění funkce insolvenčního správce	35
6.3.	Práva a povinnosti insolvenčního správce v počáteční fázi insolvenčního řízení	38
6.4.	Úloha insolvenčního správce v přezkumném jednání	38
6.4.1.	Přezkumné jednání	40
6.4.2.	Popěrné právo věřitelů.....	43
6.5.	Zjišťování majetkové podstaty	44
6.6.	Soupis majetkové podstaty	45

6.7.	Nakládání s majetkovou podstatou	46
7.	Činnost a úloha insolvenčního správce v jednotlivých způsobech řešení úpadku	49
7.1.	Konkurs	49
7.1.1.	Nepatrný konkurs	52
7.2.	Reorganizace	53
7.3.	Oddlužení	55
8.	Odpovědnost insolvenčního správce	58
8.1.	Odpovědnost dle InsZ	58
8.2.	Trestněprávní odpovědnost	60
8.3.	Pojištění insolvenčního správce	61
9.	Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce	62
10.	Úhrada nákladů insolvenčního správce	64
11.	Porovnání úpravy insolvenčního správce v ČR s úpravou ve Slovenské republice	65
11.1.	Prameny úpravy	65
11.2.	Charakteristika úpadkového řízení	65
11.3.	Charakteristika správce	66
11.3.1.	Ustanovení správce do funkce	68
11.4.	Přihlášení pohledávek	69
11.5.	Popření a zjištění pohledávky	70
11.6.	Zjišťování, sepisování a správa majetku	71
11.7.	Zpeněžení majetku a uspokojení věřitelů	71
11.8.	Shrnutí	72
12.	Závěr a úprava insolvenčního správce de lege ferenda	73
12.1.	Úprava institutu insolvenčního správce de lege ferenda	73
12.1.1.	Vysokoškolské vzdělání	73
12.1.2.	Provozovny	73
12.1.3.	Novela insolvenčního zákona	74
12.2.	Závěr	76
13.	Seznam použité literatury	78
14.	Shrnutí	83
15.	Klíčová slova	83
16.	Summary	83
17.	Key words	84

Úvod

Téma mé diplomové práce jsem si vybral po konzultaci s panem Doc. Havlem, který je nejenom vedoucím mé diplomové práce, nýbrž také jedním z největších odborníků na insolvenční právo v České republice.

V průběhu studia na právnické fakultě jsem se postupem času rozhodl, že bych se mohl po zdárném ukončení studia a složení patřičných zkoušek věnovat činnosti insolvenčního správce. K přípravě na tuto profesi by mi mělo dopomoci také moje druhé studium na VŠE v Praze a rovněž pak vypracování diplomové práce na téma Insolvenční správce a jeho úloha v insolvenčním řízení.

Popravdě musím říci, že insolvence je pro mě poněkud neprobádané zákoutí práva, neboť je jí bohužel na Právnické fakultě v Olomouci věnováno minimální množství prostoru, ač si myslím, že zcela neoprávněně. Studentům právnických fakult by moje práce mohla posloužit jako doplňující zdroj učiva, naproti tomu laikům by mohla poskytnout základní exkurz do odvětví, o kterém ví pravděpodobně vskutku pramálo. Mým prvořadým cílem je však, abych já sám nakoukl „pod pokličku“ insolvenčního správce a zjistil, v čem jeho práce spočívá, v čem je složitá a v čem je naopak snadná či zbytečná. Je to obor, který prošel po roce 1989 poměrně radikálními změnami a stále jaksi hledá svoji pravou tvář, která by zůstala několik let neměnná.

Insolvenční správce zastává v insolvenčním právu zcela zásadní a nezaměnitelnou roli. Je to on, který společně s insolvenčním soudem řeší a koriguje vztahy mezi dlužníkem a věřiteli, jež se domáhají na dlužníku uspokojení svých pohledávek. K tomu má insolvenční správce dojít cestou spravedlivou, držet se při tom litery zákona a nikoho nezvýhodňovat nebo šikanovat.

Svou práci začnu obecnou charakteristikou insolvenčního řízení a vymezením základních pojmů a procesních subjektů. Domnívám se, že každá práce by měla začínat tím, že čtenáři poskytne exkurz do dané problematiky, aby se při čtení dalších odstavců a kapitol lépe zorientoval.

Jsem toho názoru, že nezbytným musí být také pohled do dob minulých, neboť to, co známe dnes, nevzniklo jen tak samo od sebe, nýbrž staletími budovaným vývojem. Podívám se na samý začátek, kde započaly kořeny úpadkového práva, s postupným zaměřením na české území a právní vývoj v posledních několika dekadách.

Tato práce je pochopitelně zaměřena na insolvenčního správce, a tudíž po právním vývoji se již budu věnovat čistě vymezení této nezbytné a zajímavé profese. Zaměřím se na

to, co vše je potřeba k tomu, aby se osoba mohla stát insolvenčním správcem a na druhé straně na to, co může zapříčinit její konec ve funkci. Dnešní právo nezná pouze jediného insolvenčního správce, ale nabízí i jisté formy a modifikace tohoto institutu. Těmto zvláštním formám správců věnuji jednu kapitolu s tím, že popíšu, kdy a jak se ustanoví do své funkce a jaké jim zákon vymezuje pravomoci. Páteř práce však budu věnovat osobě „obecného“ insolvenčního správce a jeho úlohy, práv a povinností v jednotlivých fázích a způsobech řešení úpadku dlužníka, se zaměřením na konkursní řízení. Samostatnou kapitolu také věnuji odpovědnosti insolvenčního správce a to nejen v rámci insolvenčního řízení, ale podívám se i na přesah do trestního práva. Funkce insolvenčního správce je funkce placená, tudíž stručně nastíním mechanismus výpočtu odměny insolvenčního správce spolu s náhradou hotových výdajů a úhradou nákladů, jež insolvenční správce musel během řízení vynaložit.

Na závěr práce hodlám stručně porovnat úpravu „našeho“ insolvenčního správce s úpravou správce v sousední Slovenské republice. Bude zajímavé porovnat, zdali dva tak podobné a minulostí protkané státy mají i podobnou úpravu úpadkového práva.

V diplomové práci hodlám vycházet jak z aktuálních platných a účinných zákonů, tak i z právní úpravy let minulých, která mi poskytne možnosti pro srovnání s tou aktuální. Dále hodlám čerpat hlavně z judikatury a odborných článků, a to buď v tištěné, nebo elektronické formě.

Musím říci, že mě téma insolvence a insolvenčního správce zajímá natolik, že bych se velmi rád po dokončení studia tomuto oboru věnoval a věřím, že tato diplomová práce mi přinese jak potřebné informace pro výkon této profese, tak mě navíc utvrdí v tom, že je to vskutku činnost zajímavá a stojí za to se jí věnovat.

1. Vymezení základních pojmů

1.1. Charakteristika insolvenčního řízení

„Insolvenčními řízeními rozumíme všechna zvláštní soudní řízení, jejichž předmětem je projednání úpadku a jeho důsledků. Tato řízení v různých právních rádech a v různých dobách nejsou označována jednotně; kromě označení „insolvenční“ bývá pro tato řízení užíváno často označení „konkursní“, „vyrovnací“, „kolektivní projednání“ popř. i některá další. Aby řízení mohla být označena za „insolvenční“, je třeba, aby splňovala určité charakteristické, specifické znaky, mezi něž patří zejména mnohost věřitelů (nikdy nejde o dvoustranná řízení), zásadně poměrné uspokojení pohledávek (uspokojování pro rata), a co nejvíce vyrovnané právní možnosti věřitelů (par conditio creditorum).“¹

Insolvenční řízení je řízení probíhající před soudem, avšak nejedná se zde o kontradiktorní spor o právo, nýbrž o uspořádání majetkových poměrů vícero subjektů. Základním pramenem úpravy je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Insolvenční zákon (dále jen „InsZ“) přináší zcela novou úpravu insolvenčního řízení a ne pouhou novelizaci zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“). ZKV upravoval dva typy řízení, a to konkursní a vyrovnávací. Účinností InsZ bylo zavedeno tzv. jednotné řízení, které je společné do rozhodnutí o úpadku a teprve potom se diferencuje dle způsobu řešení úpadku.² Samotný smysl insolvenčního řízení je vymezen hned v § 1 InsZ, který uvádí, že předmětem úpravy InsZ je³:

- a) *řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů,*
- b) *oddlužení dlužníka.*

Nejdříve musíme vymežit, čím je myšleno, že dlužník je v úpadku či hrozícím úpadku, abychom byli schopni pochopit základní smysl a kostru insolvenčního řízení. Úpadek je v InsZ upraven v §3, který v odst. 1 říká, že dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a zároveň má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto svoje závazky

¹ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4, s. 153.

² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 27.

³ Srov. s § 1 odst. 1 ZKV, kde je vymezen účel zákona ZKV

není schopen plnit. Souhrnně mluvíme o tom, že dlužník je v platební neschopnosti. V odst. 2 jsou uvedeny čtyři právní domněnky platební neschopnosti, jež se alternativně naplní tím, že:

- a) dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo
- b) závazky neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo
- c) není schopen dosáhnout uspokojení některé ze splatných pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo
- d) dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 InsZ, kterou mu uložil insolvenční soud.

Doplňující výklad k právním domněnkám přinesl Nejvyšší soud: „*Nevyvrátí-li dlužník v průběhu insolvenčního řízení o insolvenčním návrhu věřitele některou z domněnek uvedených v § 3 odst. 2 InsZ, je tím ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) InsZ osvědčena dlužníková neschopnost platit své splatné závazky, nikoliv však existence „více věřitelů“ dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) InsZ ani existence peněžitých závazků těchto věřitelů „po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti“ ve smyslu § 3 odst. 1 písm. B) InsZ.*“⁴

K platební neschopnosti je potřeba doplnit, že soud v případě, kdy je dlužník v úpadku pro platební neschopnost, jež vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a že se zřetelem, ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že ji odvrátí v době do 3 měsíců po splatnosti jeho závazků, takový insolvenční návrh podaný věřitelem zamítne (§ 143 odst. 3 InsZ).

Novým insolvenčním zákonem byl do české úpravy úpadkového práva zaveden pojem hrozícího úpadku, jež je upraven v § 3 odst. 4 InsZ. O hrozícím úpadku hovoříme tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Nejasný je výklad „podstatné části“, neboť zákonodárce zcela jasně nedal najevo, zdali myslí polovinu svých závazků anebo zdali se dá přihlídnout k síle a významu jednotlivých věřitelů. Návrh na zahájení insolvenčního řízení z důvodu hrozícího úpadku může podat pouze dlužník, a to z toho důvodu, že právě on by měl být schopen rozpoznat svoji ekonomickou situaci a tedy se rozhodnout ji řešit kolektivním způsobem.

Druhou formou úpadku, vedle platební neschopnosti, je předlužení upravené v § 3 odst. 3 InsZ. Tento druh úpadku může nastat pouze u právnických osob nebo u fyzických osob, jež jsou podnikateli.⁵ Z uvedeného vyplývá, že se o předlužení nemůže jednat u

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. Zn. KSUL 77 INS 4542/2008, 29 NSČR 17/2009-A

⁵ Definice podnikatele je v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v § 420 a § 421

fyzických osob – spotřebitelů. O předlužení se jedná tehdy, kdy souhrn dlužnickových dluhů, a to i nesplatných, převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty majetku je nutné přihlédnout i ke správě dlužnickova majetku, což může být např. nájemné, výnosy z dividend či úroků.⁶ Rovněž je nutné přihlédnout k dalšímu provozování dlužnickova obchodního závodu, zejména k jeho předpokládanému a očekávanému zisku.

Insolvenční řízení bude mít faktický smysl pouze tehdy, když bude mít dlužník nějaký majetek, což uvádí ve svém rozhodnutí i Vrchní soud v Praze: „*za situace, kdy neexistuje žádný majetek na straně dlužníka, insolvenční řízení postrádá smysl, protože, neexistuje hmotný substrát, na základě kterého by k uspořádání vztahů s věřiteli došlo.*“⁷

Zákonnou definici insolvenčního řízení nalezneme v § 2 písm. a), *kdy pro účely InsZ se insolvenčním řízením rozumí soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek.* Insolvenční řízení má tedy za úkol vyřešit pouze dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek. Slovo pouze je v tomto případě velmi důležité, neboť insolvenční řízení neslouží ke standartnímu uplatnění věřitelovy pohledávky na zaplacení částky a tedy nenahrazuje nalézací či exekuční řízení. Právě exekučnímu řízení se insolvenční řízení na první pohled podobá nejvíce, a to hlavně svým účelem. Hlavním rozdílem mezi těmito řízeními je, že exekuční řízení samo o sobě neexistuje, nýbrž navazuje na soudní rozhodnutí, které vzniklo na základě nalézacího řízení. Insolvenční řízení naproti tomu stojí samostatně bez jakékoliv vázanosti na předchozí rozhodnutí a spojuje v sobě řízení nalézací i řízení vykonávací, kdy cílem a vyústěním je majetkové uspořádání mezi subjekty insolvenčního řízení.

Druhým důležitým rozdílem je, že exekuční řízení se vyznačuje individuálností, kdy na jedné straně je věřitel a na druhé dlužník, kdežto řízení insolvenční svou univerzálností. Univerzálnost spatřujeme právě v množství více věřitelů, kteří uplatňují svou pohledávku vůči dlužníkovi přihláškou.

Insolvenční řízení je postaveno na svých specifických zásadách, které InsZ příkladně uvádí v § 5 a také na zásadách, které známe z ustanovení v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“) a zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“), avšak s jistými modifikacemi. V § 5 písm. b je uvedena stěžejní zásada celého řízení, a to zásada „*par conditio creditorum*“. Jedná se o zásadu, kdy věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné

⁶ Tzv. *expectans*

⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 10. 2010, č. j. 1 VSPH 742/20120-A-10

možnosti. Nejedná se ovšem o bezvýjimečnou rovnost, neboť v několika případech mají určité skupiny věřitelů zvýhodněné postavení. V takovýchto případech se potom tato zásada uplatňuje uvnitř takové skupiny.

1.2. Způsoby řešení úpadku

Zvolit způsob řešení úpadku je klíčovým rozhodnutím insolvenčního řízení, který určuje další průběh řízení. Rozhodnutí o způsobu musí soud učinit poté, co se osvědčí, že dlužník je v úpadku či hrozícím úpadku. Soud má na výběr z možností, které InsZ uvádí v § 4 odst. 1, a to tedy:

- a) **konkurs,**
- b) **reorganizaci,**
- c) **oddlužení a**
- d) **zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.**

Těmito uvedenými způsoby se má docílit toho, aby věřitelé byli spravedlivě a úplně či poměrně uspokojeni z dlužníkovy majetku. Každý ze způsobů toho však dosahuje jinou cestou a jinými prostředky. Způsoby řešení úpadku však můžeme také rozlišit do dvou skupin, a to podle toho, zda dojde prakticky k ekonomické likvidaci dlužníka anebo k zachování dlužníka jako subjektu ekonomických vztahů i do budoucna. Jedná se o řešení likvidační a řešení sanační.

Likvidačním řešením tedy dochází do budoucna k ekonomické likvidaci úpadce. To se týká zejména právnických osob - obchodních společností a družstev, ty likvidačním řešením zanikají jako právní subjekty. U fyzických osob je to odlišné v tom smyslu, že zaniknout jako subjekty mohou pouze smrtí, ale dispozice s jejich majetkem je omezena do té míry, že jejich ekonomická aktivita je téměř vyloučena. Mezi likvidační řešení úpadku řadíme konkurs a tzv. zvláštní řešení úpadku, jež se týká jen určitých subjektů (jde o úpadek finančních institucí a o nepatrný konkurs).⁸

Oproti likvidačnímu řešení úpadku nám InsZ nabízí dvě formy nelikvidační – sanační, jimiž jsou reorganizace a oddlužení. Již z termínu „sanační“ vyplývá, že cílem tohoto způsobu řešení úpadku není ekonomická likvidace dlužníka, nýbrž překonání jeho úpadku s tím, že

⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, s. 597.

bude úpadce jako ekonomický subjekt fungovat i nadále do budoucna po skončení insolvenčního řízení.

Nejvíce využívaným způsobem řešení úpadku však nadále zůstává konkurs. Konkurs je stále nejrychlejší způsob řešení úpadku, což je z pohledu věřitele klíčový faktor, který mu slibuje větší šance k uspokojení jeho pohledávky. Nově navíc od účinnosti InsZ byla posílena role zajištěných věřitelů, kterým zákon v případě konkursu dává do rukou větší možnosti disponovat s předmětem řízení. Obrovský vzestup však zaznamenalo od účinnosti InsZ oddlužení, kdy v roce 2008 bylo povoleno 2636 oddlužení, ale v roce 2012 to již bylo 17 993 oddlužení.⁹ I od druhého nového sanačního způsobu řešení úpadku, tedy reorganizace, se čekalo její hojně využívání. Opak je doposud pravdou, neboť v letech 2008 až 2012 bylo povoleno celkem 73 reorganizací.¹⁰ Reorganizace je totiž u nás upravena poněkud rozporupně, když je zároveň navíc drahým způsobem řešení úpadku a také dává dlužníkovi do rukou více pravomocí než v případě konkursu. Z těchto důvodů a také z důvodu delší doby trvání řízení, oproti jiným způsobům řešení úpadku, nemají věřitelé k reorganizaci oprávněně přílišnou důvěru a využívají tedy převážně konkursu.

1.3. Subjekty insolvenčního řízení

Procesní subjekty insolvenčního řízení jsou upraveny ve II. Hlavě InsZ a jmenovitě a taxativně jsou vymezeny v § 9. Za hlavní subjekty insolvenčního řízení považujeme insolvenční soud a účastníky řízení. Za tzv. zvláštní subjekty řízení označujeme **insolvenčního správce**, popřípadě další správce. Státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu a likvidátora dlužníka, popřípadě další osoby v postavení obdobném postavení likvidátora,¹¹ považujeme za další procesní subjekty.¹² Dle teorie je však insolvenční správce (a další správci) považován taktéž za další procesní subjekt.

Insolvenční správce, popřípadě další správce, bude zvláštním účastníkem řízení tam, kde se bude jednat a rozhodovat o jeho právech a povinnostech.

⁹ KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER, SMRČKA, Luboš. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008–2013*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 7.

¹⁰ Tamtéž s. 29

¹¹ Např. nucený správce, správce podniku aj.

¹² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 43.

2. Vývoj právní úpravy

2.1. Historie úpravy úpadkového práva na našem území

Začátky úpravy insolvenčního práva musíme hledat, tak jako ve většině právních úprav Evropy, v právu římském. Úplný počátek je možné spatřovat v roce 326 před n. l., kdy došlo k vydání tzv. Poeteliova zákona, jenž připouštěl možnost, aby byl exekučně postižen dlužníkův majetek. Jednalo se o univerzální exekuci – tzv. *missio in bona*.¹³

Právní úprava úpadkového práva, jakožto ve své podstatě každého jiného právního odvětví, kopíruje společenskou a politickou situaci ve státě. V našich novodobých dějinách jsou z hlediska úpadkového práva zcela zásadní dva zákony, které ční nad ostatními, a to zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Cesta, která však vedla až k dnešnímu InsZ, nebyla vůbec jednoduchá a byla poměrně trnitá a odrážející již zmíněné společenské klima. Stěžejním slovem pro vývoj právní úpravy tohoto odvětví je slovo konkurs. Slovo konkurs pochází z latinského termínu *concursum creditorum*, což označuje souběh věřitelů, který je uplatňován ve formě přihlašování pohledávek, čímž se má docílit jejich uspokojení z majetkové podstaty dlužníka. Ekvivalentem užívaným v tomtéž smyslu je slovo „úpadek“. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí, se dokonce termínu „úpadek“ mělo užít přímo do názvu nové právní úpravy, avšak zákonodárce se nakonec přiklonil k osvědčenému termínu „konkurs“. Důvodem pro něj byl zřejmě fakt, že „úpadek“ spíše než samotné řízení charakterizuje ekonomický a hospodářský stav dlužníka.¹⁴

Druhým důležitým termínem po „konkursu“ je termín „vyrovnání“. Toho bylo užito v názvu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Poprvé jsme se s ním však mohli setkat již v zákoně č. 64/1931 Sb., kde nahradil dříve užívaný termín „narovnání“. Oba dva termíny však svou nejednoznačností nejsou zcela ideální. „Narovnání“ totiž můžeme chápat ve smyslu občanskoprávního institutu *narovnání – transactio* a na druhé straně „vyrovnání“ vyvolává dojem, že dojde k plnému vypořádání vzájemných vztahů mezi věřiteli a dlužníky, což je pochopitelně mylná představa, neboť neuhrazené části závazků dlužníka zanikají. Jedná

¹³ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4, s. 154.

¹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/1931 Sb.

se tedy o „vyrovnací řízení“, avšak v minulosti je také možné setkat se s termíny „vyrovnavací řízení“ a „vyrovnávací řízení.“¹⁵

Zvláštní úprava připomínající konkursní řízení se objevila v Českých zemích v roce 1627 v Obnoveném zřízení zemském (dále jen „OZZ“). O 13 let později byly vydány tzv. „Novely a deklaratoria“, což byly dodatky a vysvětlivky k OZZ. Těmito dodatky se zavádí již souhrnné konkursní řízení, jež však platilo pouze pro šlechtu (zemské právo), nikoliv pro měšťanstvo, čímž dochází k jisté dvojkolejnosti, která je překonána až Josefinským konkursním řádem.¹⁶ V roce 1750 dochází k dalšímu a ucelenějšímu upravení úpadkového práva a to reskriptem spočívajícím v připomínkách vídeňských orgánů, jež nahradil platnost kridálních¹⁷ (úpadkových) ustanovení „Novel a předpisů na ně navazujících“. Dalším podstatným právním dokumentem té doby byl rakousko-český směnečný řád z roku 1763, jehož hlavním přínosem bylo, že unifikoval české a rakouské právo. Výčet nejstarších právních dokumentů, zaměřujících se na úpadkové právo, uzavírá Obecný konkursní řád Josefinský z roku 1781, jež jako první vytvořil jednotné konkursní právo. Hlavním problémem josefinského konkursního řádu byla jeho nákladnost a zdlouhavost a tak došlo v roce 1853 k vydání tzv. Sommarugovy osnovy, jež platila pro uherské země a stala se základem dočasného konkursního řádu.¹⁸

Po Sommarugově osnově následovaly další pokusy o vylepšení stávajícího úpadkového práva a to nejzásadněji přijetím konkursního řádu z roku 1868 (č. 1/1869 ř. z.). V roce 1914 následovalo císařské nařízení (č. 337/1914 ř. z.), které zavedlo řád konkursní, vyrovnávací a odpůrcí. Hlavním přínosem nařízení bylo zakotvení zvláštního samostatného vyrovnávacího řádu, jež obsahoval možnosti vyrovnání mimo samotný konkurs a také několik ustanovení trestního práva souvisejících s konkursem. Jako příklad můžeme uvést skutkovou podstatu v článku X. pod § 205 b Poškození cizích dlužníků, za který hrozí žalář až 5 let.¹⁹

Výše uvedená právní úprava byla převzata po vzniku samostatného československého státu recepční normou č. 11/1918 Sb., a stala se tak díky tomu součástí československého právního řádu a takto vydržela až do roku 1931, kdy vešel v platnost a účinnost zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí. Zákon z roku 1931 přebírá systematiku a také většinu textu z konkursního řádu z roku 1914.

¹⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 10.

¹⁶ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4, s. 156.

¹⁷ Pochází z italského slova *gridare* – veřejně vyvolávat

¹⁸ KOZÁK, Jan. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*, 2008, roč. 9, č. 2, s. 1-7.

¹⁹ Císařské nařízení 337/1914 ř. z.

Zlomovým se pochopitelně pro celý československý právní řád stal rok 1948 a nástup komunistické strany, což vyústilo v roce 1951 zrušením zákona z roku 1931 novým občanským soudním řádem (č. 142/1950). Úpadkové právo bylo v občanském soudním řádu zakotveno v Hlavě IV. v § 570 - § 605 a to formou tzv. exekuční likvidace. Smysl a účel exekuční likvidace je obsažen v § 570: „*Exekuční likvidace (dále jen "likvidace") se provádí prodejem veškerého majetku dlužníka, pokud není vyloučen z exekuce (likvidační podstata), a rozdělením výtěžku mezi všechny věřitele.*“²⁰ Občanský soudní řád z roku 1951 byl zrušen zákonem č. 99/1963 Sb., OSŘ. V novém OSŘ bylo úpadkové právo upraveno v § 352 – § 354.

Zcela stěžejním rokem se stal rok 1991, kdy po skoro půl století vešel v platnost a účinnost zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. ZKV vychází z úpravy konkursního řádu z roku 1931, avšak také z úpravy rakouské, německé, italské, francouzské, švýcarské, anglické či USA.²¹ ZKV však nebyl rozhodně bezchybným právním předpisem a k tomu rychle se vyvíjející hospodářská situace 90. let zapříčinila, že docházelo k častým novelizacím zákona (celkem 24).²² Logickým vyústěním neustálých novelizací bylo nakonec 30. 3. 2006 přijetí insolvenčního zákona, jenž nabyl účinnosti 1. 1. 2008 (účinnost byla posunuta zákonem č. 108/2007 Sb.).

2.2. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

Insolvenční zákon je bezesporu stěžejním právním předpisem jak pro komplexní insolvenční právo, tak i pro úpravu procesního postavení insolvenčního správce. Je trochu až s podivem, jak dlouho si české právní i společenské prostředí vystačilo se ZKV. Samotné přijetí InsZ nebylo jednoduché a projednávání v Poslanecké sněmovně provázely časté diskuse a koncepční úpravy. Častým nešvarem českého legislativního procesu je problém s Důvodovou zprávou předloženou k projednávání původního návrhu zákona, neboť (a v tomto případě velmi výrazně) může dojít k výrazným změnám mezi prvním a druhým čtením prostřednictvím pozměňovacích návrhů.²³

Zákon je zcela nepochybně inspirován právními předpisy západní Evropy a USA. Právě v USA byla nejsilnější inspirace ke tvorbě InsZ a to konkrétně americkým federálním

²⁰ Zákon o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád) č. 142/1950 Sb.

²¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. Cesta k současné úpravě v konkursní řízení. *Časopis českých právníků Všehrd.* 1994, roč. 16, č. 3, s. 9.

²² Poslední novela zákonem č. 79/2006 Sb.

²³ Sněmovní tisk 1120/0, k dispozici na <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1120>

insolvenčním zákonem z roku 1978 (Bankruptcy reform act). Dále je výrazným zdrojem námětů k úpravě německý insolvenční řád z roku 1994 (Insolvenzordnung), ten je však koncipován taktéž na základě právní úpravy insolvenčního práva v USA.²⁴

Insolvenční zákon obsahuje 434 paragrafů, což je obrovský nárůst oproti 73 paragrafům v ZKV i oproti 285 paragrafům v zákoně č. 64/1931 Sb.

Úpravě insolvenčního správce je v InsZ věnováno 25 paragrafů týkajících se procesní činnosti správce, konkrétně § 21 - § 45. Pravomoci insolvenčního správce jsou posíleny oproti dřívější úpravě, což s sebou logicky přináší zvýšenou odpovědnost a vyšší požadavky na odbornost správce.

Zákon, který se věnuje hmotněprávnímu vymezení osoby insolvenčního správce, je zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích (dále jen „ZoIS“). Účinnost obou zákonů byla odložena z důvodu nepřipravenosti krajských soudů a problému se spuštěním insolvenčního rejstříku od 1. 1. 2008. Oba dva zákony prošly již několika novelizacemi, z nichž poslední je novela zákonem č. 294/2013 Sb. (dále jen „revizní novela“).²⁵

²⁴ KOZÁK, Jan. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*, 2008, roč. 9, č. 2, s. 4-5.

²⁵ Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

3. Osoba insolvenčního správce

3.1. Požadavky na výkon funkce insolvenčního správce

V této kapitole se budu věnovat pouze obecnému insolvenčnímu správci a zvláštním typům správců poskytnu prostor v samostatné kapitole. Insolvenčního správce je dle důvodové zprávy k § 21 InsZ možno chápat taktéž jako „veřejného činitele sui generis“. Insolvenční správce má samostatné postavení a neměl by být ani zástupcem věřitelů ani zástupcem úpadce.²⁶

Insolvenčním správcem může být fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce, dále také veřejná obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a je založená podle práva členského státu EU, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru a která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce (§ 2 odst. 1, 2 ZoIS).

V této kapitole se budu věnovat zákonným předpokladům pro výkon činnosti insolvenčního správce. Vznik práva vykonávat činnost insolvenčního správce vzniká právě na základě právní moci vydání povolení nebo zvláštního povolení. Zvláštní povolení bude potřebovat insolvenční správce v řízeních, ve kterém je dlužník osobou uvedenou v § 3 odst. 2 ZoIS. Povolení a zvláštní povolení fyzické osobě, veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti k výkonu funkce správce vydává na návrh Ministerstvo spravedlnosti. U právnických osob musí splňovat zákonné předpoklady ohlášený společník, který učiní prohlášení, že bude svou funkci insolvenčního správce vykonávat pouze v rámci té právnické osoby. Fyzická osoba, jež žádá o povolení k výkonu funkce insolvenčního správce musí dle § 6 odst. 1 ZoIS:

- a) mít plnou způsobilost k právním úkonům,
- b) na vysoké škole v členském státě získat nebo jí musí být členským státem uznáno vysokoškolské vzdělání magisterského studijního programu,²⁷
- c) vykonat zkoušku insolvenčního správce,
- d) být bezúhonná,

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1997, sp. Zn. 2Cdon 1566/96

²⁷ Na žádost absolventa zahraniční vysoké školy vydá ministerstvo uznání vysokoškolského vzdělání nebo jeho části, jestliže je Česká republika vázána mezinárodní smlouvou se zemí, kde je zahraniční vysoká škola zřízena a uznána, a ministerstvo je touto smlouvou uznáno a zmocněno. V jiných dalších případech uznává škola, která uskutečňuje obsahově obdobný studijní program. (§ 89 odst. 1 z. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách).

- e) vykonávat po dobu alespoň 3 let odbornou praxi v oblasti související s výkonem funkce insolvenčního správce, zejména v oblasti práva, ekonomie, daňového poradenství, účetnictví, auditu nebo řízení podniku a
- f) uzavřít na svůj náklad smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce podle zákona upravujícího úpadek a způsoby jeho řešení nebo s činností zaměstnanců insolvenčního správce při výkonu funkce pro celou dobu trvání této funkce.

Navrhovatel musí mít plnou *způsobilost k právním úkonům*, neboli, dle nové terminologie soukromého práva, musí být plně svéprávný. Uvedenou podmínku navrhovatel při podání žádosti nikterak neprokazuje, plná svéprávnost se presumuje.²⁸

Požadavek vysokoškolského vzdělání přišel až s účinností InsZ, v ZKV dosažení vzdělání nebylo zákonným předpokladem. Nejlepším předpokladem pro činnost správce by mělo být vzdělání na právnické fakultě nebo na škole ekonomického zaměření, neboť právě právo a ekonomie jsou dvě základní veličiny, se kterými se insolvenční správce ve své funkci musí potýkat. Tato dvě odvětví jsou navíc stěžejní materií obsaženou ve zkoušce insolvenčního správce.

Bezáhonnost insolvenčního správce můžeme rozdělit do tří kategorií.²⁹

- a) **trestní** - § 7 odst. 1 písm. a) ZoIS

Bezáhonnost si ministerstvo zjišťuje vyžádáním si výpisu z Rejstříku trestů dle zákona č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů (§ 6 odst. 7 ZoIS). Tato podmínka platí i pro veřejnou obchodní společnost a zahraniční společnost dle § 7 odst. 2 a) ZoIS.

- b) **insolvenční** - § 7 odst. 1 b), c), d), e)

Ministerstvo zjišťuje insolvenční překážky z insolvenčního a obchodního rejstříku.

- c) **správní** - § 7 odst. 1 f), g)

Dalším předpokladem pro vydání povolení fyzické osobě k výkonu činnosti insolvenčního správce je podmínka, aby tato osoba *vykonávala alespoň po dobu 3 let odbornou praxi* v oblasti související s výkonem funkce insolvenčního správce, zejména v oblasti práva, ekonomie, daňového poradenství, účetnictví, auditu nebo řízení podniku (§ 6 odst. 1 písm. e ZoIS). Tato podmínka cílí na to, aby se insolvenčními správci nestaly osoby, které rovnou po ukončení vysokoškolského vzdělání chtějí působit v tak citlivé, důležité a na

²⁸ ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 83.

²⁹ Srov. s § 7 odst. 2, kde jsou uvedeny podmínky bezúhonnosti veřejné obchodní společnosti podle § 8 odst. 1

zkušenosti potřebné oblasti práva, a také na to, aby se insolvenčními správci nestaly osoby, co sice praxi mají, ale v oblastech zcela mimo znalosti a zkušenosti potřebné pro řešení situací insolvenčního prostředí. Do oblasti související s výkonem funkce insolvenčního správce je možné zahrnout soudce, státního zástupce, notáře, soudního exekutora, zaměstnance ve finančním sektoru atd.

Zjednodušením pro nás může být úprava uznávání odborné praxe ve zmíněných oborech, jež je upravena v samostatných zákonech.³⁰ Za nabytí odborné praxe může být taktéž považována činnost v řídicích orgánech společností a v manažerských pozicích.³¹ Při pohledu na požadavek praxe a vysokoškolského vzdělání, jež jsou v zákoně vymezeny v jednotlivých bodech, mě napadá, proč zákonodárce nespojil tyto dva požadavky do jednoho bodu, kdy návrh na vydání povolení by mohla podat pouze osoba, která má vysokoškolské magisterské vzdělání v oblastech vymezených výše a v tomto oboru má již za sebou tříletou praxi.

Insolvenční správce je povinen uzavřít na svoje náklady *smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu*, jež by mohla vzniknout kdykoliv za trvání funkce jemu či jeho zaměstnancům (§ 6 odst. 1 písm. f). Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 314/2007 Sb.³² stanoví základní limity pojistných smluv. Odpovědnosti správce se věnuji později v kapitole 8.

3.2. Zkouška insolvenčního správce

Zkoušku insolvenčního správce může absolvovat uchazeč, který podá žádost a splňuje dvě základní podmínky, vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu a tříletá odborná praxe, o které jsem se zmiňoval již v předchozích odstavcích. Uchazeč je také povinen za přípuštění ke zkoušce uhradit ministerstvu správní poplatek 5 000 Kč. Uchazeč musí podat řádně vyplněnou žádost s přípojenými přílohami, kterou doručí Ministerstvu spravedlnosti.³³ Vyhláška č. 312/2007 Sb. upravuje obsah a další náležitosti zkoušky a zvláštní zkoušky insolvenčního správce. Zkouška se skládá z písemné a poté navazující ústní

³⁰ Např. advokátní zkoušky dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

³¹ ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 14.

³² Vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců

³³ ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 14.

částí. Písemná část se skládá z testu a vypracování případové studie.³⁴ Při zvláštní zkoušce je uchazeč zkoušen pouze ústně a jedinou podmínkou je absolvování „obecné“ zkoušky.³⁵

Pro výkon funkce zvláštního insolvenčního správce je třeba znát z důvodu důležitosti a složitosti řízení větší spektrum znalostí. V současné době má zvláštní zkoušku úspěšně absolvováno 28 insolvenčních správců, z toho 8 veřejných obchodních společností a 20 fyzických osob.³⁶

Rozdílové zkoušky vykonávají advokáti, notáři, auditoři a daňoví poradci. Rozdílová zkouška je oproti zkoušce insolvenčního správce obsahově zúžena o materii, ze které již byly tyto osoby zkoušeny v rámci svých profesních zkoušek.

Po vykonání zkoušky je uchazeč povinen podat návrh na vydání povolení do 6 měsíců od úspěšného absolvování (§ 6 odst. 5 ZoIS) a spolu s tím zaplatit správní poplatek³⁷ ve výši 5 000 Kč dle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.³⁸ Uchazeč, který u zkoušky neuspěl, má možnost do 30 dnů od vykonání zkoušky požádat Ministerstvo spravedlnosti, aby mu umožnilo zkoušku opakovat. Ministerstvo umožní opakování zkoušky nejdříve po 6 měsících od konání první zkoušky. Uchazeč může zkoušku absolvovat pouze dvakrát. Jestliže uchazeč nepodal žádost do 30 dnů nebo neuspěl u zkoušky ani napodruhé, může podat novou žádost o vykonání zkoušky až po uplynutí 3 let od zkoušky, u které neuspěl.³⁹

Povolení pro výkon funkce insolvenčního správce vydává Ministerstvo spravedlnosti na dobu 5 let od nabytí právní moci povolení. Před uplynutím 5 let na základě žádosti a doložením zaplacení správního poplatku se doba platnosti prodlužuje vždy o 5 let. Pro prodloužení platnosti zvláštního povolení jsou podmínky zpřísněny, neboť správce je povinen v posledních 12 měsících povolení znovu absolvovat zvláštní zkoušku (§ 6 odst. 5, 6 ZoIS).

³⁴ Tamtéž s. 19

³⁵ Tamtéž s. 95

³⁶ [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://portal.asis.cz/Clenove/>

³⁷ Správní poplatek je zvláštním příjmem Ministerstva spravedlnosti.

³⁸ Viz sazebník poplatků, část I., položka 10, písmeno e)

³⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 185/2013 Sb.

4. Pozastavení, zrušení a zánik oprávnění pro výkon funkce insolvenčního správce

4.1. Pozastavení práva výkonu činnosti insolvenčního správce

Zákonná úprava musí počítat se situacemi, kdy z různých důvodů nebude možné, aby insolvenční správce vykonával svou funkci. V případě pozastavení práva vykonávat činnost se však bude jednat pouze o věc přechodného charakteru. Pakliže tedy pomine překážka, pro kterou bylo právo pozastaveno, tak se právo vykonávat činnost obnovuje zpět do své původní podoby. Pozastavení práva se bude týkat jak výkonu činnosti správce s obecným, tak zvláštním povolením. Rozlišujeme pozastavení dané přímo zákonem bez dalšího a takové, o kterém rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti.

Pozastavení práva k výkonu činnosti ze zákona nastává bez dalšího okamžikem, kdy nastala skutečnost, se kterou pozastavení výkonu činnosti zákon spojuje. Záznam o pozastavení se zaznamená v seznamu insolvenčních správců, nemá však konstitutivní charakter. Insolvenčního správce, kterému bylo dle ZoIS pozastaveno právo, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce, věřitelského orgánu nebo dlužníka, anebo i bez tohoto návrhu odvolat z funkce. Nemusí to však insolvenční soud udělat vždy, soud si posoudí, nakolik je vhodné z již započatého řízení správce odvolat. To potvrzuje ve svém rozhodnutí i Vrchní soud v Praze, když říká, že pozastavení výkonu činnosti samo o sobě ještě nebrání tomu, aby insolvenční správce řízení dokončil.⁴⁰ Takový správce, který nebude odvolán, však nemůže být jako insolvenční správce povolán do nových řízení po dobu trvání překážky, jež byla důvodem pro pozastavení práva k výkonu činnosti.

Konkrétní důvody, pro které se pozastavuje činnost insolvenčního správce, taxativně vyjmenovává § 9 ZoIS.

K pozastavení práva k výkonu může dojít i autoritativním rozhodnutím státního orgánu. Orgánem o tom rozhodujícím je Ministerstvo spravedlnosti, které musí v klasickém správním řízení posoudit vzniklé okolnosti. V ust. § 10 odst. 2 ZoIS je řečeno, že ministerstvo uveřejní údaj v seznamu insolvenčních správců v den, kdy bylo rozhodnutí vydáno. Nastává otázka, od kterého dne bude pozastavení vyvolávat účinky. Zdali to bude ode dne uvedení v seznamu nebo zdali od uplynutí lhůty pro podání rozkladu. Tuto nejasnost praxe ani literatura

⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2013, sp. zn. KSPL 54 INS 16244/2010, 3 VSPH 1463/2012

doposud nevyřešily a zůstává zde tedy možný prostor pro obranu insolvenčního správce.⁴¹ Ministerstvo může ve správním řízení rozhodnout o pozastavení práva k výkonu činnosti insolvenčnímu správci z důvodů uvedených v § 10 odst. 1 ZoIS.

Insolvenční správce má možnost se rozhodnutí o pozastavení výkonu vydané ministerstvem bránit. Může podat do 15 dnů od právní moci usnesení rozklad, o kterém bude rozhodovat na návrh rozkladové komise ministr spravedlnosti. Podaný rozklad má devolutivní (odkládací) účinek. Proti rozhodnutí ministerstva spravedlnosti má insolvenční správce ještě možnost podat žalobu dle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „SŘS“), cítí-li se zkrácen na svých právech v důsledku rozhodnutí správního orgánu. Dle § 72 musí žalobu podat do 2 měsíců od oznámení rozhodnutí.

4.2. Zánik a zrušení práva k výkonu činnosti

Zde se bude jednat o situaci obdobnou jako v předchozích odstavcích. U zániku práva k výkonu činnosti stejně jako u pozastavení práva k výkonu činnosti zaniká právo automaticky, aniž by bylo třeba činit cokoli dalšího. Záznam se pak s uvedením dne a důvodu zaznamená do seznamu insolvenčních správců (§ 22 ZoIS).

Insolvenční soud opět jako v případě pozastavení má možnost dle § 31 odst. 3 InsZ situaci zvážit a dojde-li k závěru, že není důvodné, hospodárné ani účelné správce v daném řízení odvolat, tak ho může ponechat ve funkci. Důvody pro zánik jsou vymezeny v § 12 ZoIS. Insolvenční správce má možnost podat, proti dle jeho mínění nezákonnému zápisu do seznamu správců, žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, jež předloží správnímu soudu.⁴² Žaloba je upravena v § 82 a násl. SŘS a je nutné jí podat do 2 měsíců od chvíle, kdy se o nezákonném zásahu správce dozvěděl.

Zrušení práva k výkonu činnosti předchází správní řízení, ve kterém ministerstvo bude rozhodovat o tom, zda nastaly důvody k tomu, aby insolvenčnímu správci zrušilo povolení nebo zvláštní povolení k tomu, aby mohl nadále vykonávat činnost insolvenčního správce. Účinky zániku oproti předchozímu bodu nastávají až ve chvíli, kdy rozhodnutí vydané ve správním řízení nabylo právní moci.

Ve všech předchozích případech pozastavení a zániku práva měl insolvenční soud dle § 31 odst. 3 InsZ možnost situaci zvážit a nakonec v daném řízení insolvenčního správce

⁴¹ ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 176.

⁴² ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 185.

ponechat. Zde je situace opačná a správce již nemůže v řízení nadále vystupovat jako insolvenční správce a bude odvolán (§ 31 odst. 4 InsZ).⁴³ Zrušení povolení má za následek ztrátu bezúhonnosti správce (§ 7 odst. 1 písm. f, g) a ten již tedy nebude moci být ustanoven jako insolvenční správce do dalších řízení. Konkrétní důvody pro zrušení povolení či zvláštního povolení jsou vymezeny ve dvou odstavcích § 13 ZoIS.

Insolvenční správce může opět podat do 15 dnů rozklad. V případě, že nebude spokojený s verdiktem ministra spravedlnosti, tak může do dvou měsíců podat žalobu ke správnímu soudu.

⁴³ Současně s odvoláním správce z funkce je nezbytné, aby insolvenční soud ustanovil správce nového.

5. Zvláštní formy výkonu funkce insolvenčního správce

5.1. Předběžný správce

Predběžný insolvenční správce je správce, jež je ustanoven insolvenčním soudem ještě před rozhodnutím o úpadku. Insolvenční správce může být ustanoven kdykoliv v období od zahájení řízení do rozhodnutí o úpadku, což je nejzazší termín pro jeho ustanovení. Před rozhodnutím o úpadku však může být ustanoven jen jako předběžný správce.

Predběžný správce vykonává činnosti mu uložené insolvenčním soudem a má práva a povinnosti, jež mu soud vymezí. Tato práva a povinnosti však nesmí insolvenční soud vymezit v rozsahu širším, než náleží insolvenčnímu správci po rozhodnutí o úpadku. Tento rozsah lze však později změnit (zúžit či rozšířit).⁴⁴ Jestliže insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku neustanoví nového insolvenčního správce, stává se předběžný správce insolvenčním správcem s plnou působností pro celé řízení.⁴⁵ Ustanovení InsZ, která se vztahují k insolvenčnímu správci, platí přiměřeně i pro správce předběžného, což se vztahuje i na způsob ustanovení do funkce či potřebu uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu (§ 27 odst. 1, 2, 3 InsZ).

Insolvenční soud může předběžného správce ustanovit do funkce dvojím způsobem. Buďto samostatným rozhodnutím anebo v rámci předběžného opatření. Nejlépe to lze demonstrovat na § 112 InsZ, kdy v odst. 1 se jedná o předběžné opatření a ve 2. odst. o samostatné rozhodnutí. O ustanovení rozhoduje insolvenční soud usnesením, jež poté zveřejní v insolvenčním rejstříku.

V rámci své působnosti, jež je správci vymezena InsZ a insolvenčním soudem, má předběžný správce především tato práva a povinnosti:

- a) Provádí opatření ke zjištění a zajištění dlužníkovu majetku⁴⁶ (§ 112 odst. 3 InsZ).
- b) Přezkoumává dlužníkovu účetnictví nebo evidence vedené dle zvláštního právního předpisu⁴⁷ (§ 112 odst. 3 InsZ).

⁴⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 65.

⁴⁵ Málodky se stává, že by soud ustanovil nového insolvenčního správce. Stane-li se tak, měl by uvést důvody, proč tak činí.

⁴⁶ Blíže viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. MSPH 94 INS 9389/2009, 2 VSPH 222/2010 a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 6. 2009, sp. zn. KSBR 24 INS 5086/2008, 2 VSOL 142/2009-A-31

⁴⁷ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

- c) Podává insolvenčnímu soudu zprávu o své činnosti, zejména vyúčtování majetku a nákladů, jež vznikly za jeho působení. To vše za předpokladu, že insolvenční soud zrušil předběžné opatření, jímž byl jmenován, nebo změnil-li předběžné opatření odvolací soud (§ 112 odst. 4 InsZ).
- d) Uděluje souhlas dlužníkovi s nakládáním s majetkovou podstatou (§ 113 odst. 1 InsZ).
- e) Nařizuje osobám, jež mají vůči dlužníku závazky, aby plnění napříště poskytovali správci nikoliv dlužníkovi (§ 113 odst. 1 InsZ). Pakliže tyto osoby nadále plní k rukám dlužníka a ne předběžného správce a plnění se tím pádem nedostane do majetkové podstaty, tak se tím nezproští svého závazku, ledaže by prokázaly, že o předběžném opatření nemohly vědět (§ 114 InsZ). Toto prokázat bude pro dlužníky velmi obtížné, neboť se předběžné opatření zveřejňuje v insolvenčním rejstříku.
- f) Podává po rozhodnutí o úpadku novému insolvenčnímu správci podklady o své dosavadní činnosti, výsledky, doklady a poskytuje mu veškerou potřebnou součinnost (§ 136 odst. 5 InsZ).
- g) Zjišťuje majetkovou podstatu (§ 209 odst. 1 InsZ).
- h) Dává dlužníkovi pokyny (§ 210 odst. 1 InsZ).
- i) Provádí prohlídku u osob, které mají u sebe majetek náležející do majetkové podstaty (§ 213 InsZ).

5.2. Oddělený správce

Institut odděleného insolvenčního správce navazuje na úpravu podjatosti insolvenčního správce vymezenou v § 24 InsZ. Ta je poměrně radikální, neboť dochází k odvolání insolvenčního správce a jeho nahrazení novým správcem. Oddělený správce slouží k tomu, aby vždy nebylo potřeba kvůli poměru jen k některému konkrétnímu⁴⁸ z dlužníkových věřitelů, insolvenčního správce zcela odvolat. To by se jevilo v jistých případech jako nelogické a také velmi neefektivní řešení dané situace. Oddělený insolvenční správce bude ustanoven v případech, kdy je insolvenční správce vyloučen z některých úkonů z důvodu (§ 34 InsZ):

- a) poměru k jen některému z dlužníkových věřitelů,

⁴⁸ Blíže viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. KSBR 37 INS 398/2010, č. j. 3 VSOL 455/2012-B-1039

- b) poměru k jen některému ze zástupců dlužníkových věřitelů nebo
- c) možnosti ohrožení společného zájmu věřitelů (zde musí být ustanoven vždy).
Jedná se např. o případy, „*kdy insolvenční správce přihlásí pohledávku do jiného insolvenčního řízení, kde je rovněž insolvenčním správcem, nebo insolvenční správce podá odpůrčí žalobu proti žalovanému, který je rovněž v insolvenčním řízení a kde vykonává funkci insolvenčního správce stejná osoba.*“⁴⁹

Pro ustanovení do funkce, odměňování a zprošťování se použijí obdobně ustanovení vztahující se k insolvenčnímu správci (§ 35 InsZ).

5.3. Zvláštní insolvenční správce

Zvláštní insolvenční správce je ustanoven insolvenčním soudem v případech, kdy v řízení vyvstane otázka, jež vyžaduje odbornou specializaci. „*V praxi se může jednat o řešení citlivých a odborně zaměřených otázek u dlužníka v úpadku, který je obchodníkem s cennými papíry, depozitářem, provozovatelem vypořádacího systému, organizátorem trhu s investičními nástroji, investiční společností, investičním fondem, penzijním fondem, finanční institucí vymezenou v § 2 písm. k) InsZ, případně podnikatelem, který je v úpadku a splňuje například parametry pro povolení reorganizace podle § 316 InsZ. Zvláštní insolvenční správce může být ustaven v insolvenčním řízení s ohledem na strukturu a rozsah majetkové podstaty dlužníka též k řešení otázek souvisejících například s mezinárodním právem, licencemi, veterinárním právem, celním právem, právem zahraničního obchodu. Právě v insolvenčních řízeních, která budou vyžadovat zvládnutí vysoce odborné problematiky, bude potřeba ustavení zvláštního insolvenčního správce o to větší.*“⁵⁰ Nebude-li uvedeno jinak, důvodem pro ustanovení zvláštního správce nebude činnost týkající se zpeněžení majetkové podstaty, neboť se předpokládá, že již insolvenční správce bude mít takové ekonomické znalosti, díky kterým by mu nemělo činit potíže se vypořádat se zpeněžením majetkové podstaty. Vrchní soud v Olomouci v jednom ze svých rozhodnutí uvádí, „*že podle jeho názoru zpeněžování obrovských průmyslových celků lze považovat za zvláštní problematiku vyžadující ekonomických znalostí a zkušeností.*“⁵¹ V některých situacích je tedy přípustné, ba dokonce žádoucí, využít možnosti ustanovení zvláštního správce.

⁴⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 79.

⁵⁰ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 107.

⁵¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 7. 2010, č. j. KSBR 39 INS 398/2010, 3 VSOL 222/2010- B-256

V § 35 odst. 1 je řečeno, že insolvenční soud *může* ustanovit i zvláštního insolvenčního správce a upravit jeho vztah k insolvenčnímu správci. Ze slova „*může*“ nám vyplyne, že se jedná o fakultativní rozhodnutí soudu v situacích, kdy to považuje za vhodné. Obligatorně ho soud povolá dle odst. 3 pro výplatu nároku uživatelů platebních služeb nebo držitelů elektronických peněz postupem stanoveným zákonem upravujícím platební styk. Spojkou i nám zákonodárce dává tak trochu na výběr, kdy zůstává nejasné, zdali je nutné ustanovit správce dva či postačí jeden, který je nadán odbornou specializací pro danou věc. Já se domnívám, že by měli být ustanoveni dva správci (insolvenční a zvláštní), neboť by bylo zřídka efektivní, aby se v průběhu řízení odvolal insolvenční správce jen pro určitý úsek, ke kterému nedisponuje dostatečnými znalostmi. Navíc tuto myšlenku podpírají poslední slova v odstavci 1, kde je stanoveno, že *upravit jeho vztah k insolvenčnímu správci*, což ve mně budí dojem, že by opravdu měli být dva. Institut ustanovení zvláštního správce by měl sloužit jako pomocný a sloužící k hladšímu a průkaznějšímu průběhu insolvenčního řízení.

Ustanovení týkající se ustanovení do funkce, odměňování a zproštění funkce insolvenčního správce platí pro zvláštního správce obdobně (§ 65 odst. 2 InsZ).

5.4. Zástupce insolvenčního správce

Funkce zástupce insolvenčního správce je charakteristická tím, že se liší od ostatních zvláštních forem insolvenčního správce, a to tím, že v tomto případě nefunguje zástupce ve stejný okamžik vedle obecného insolvenčního správce, ale nahrazuje ho po určitý okamžik v jeho plné působnosti. To nám deklaruje i zákonodárce ve druhé větě § 33 InsZ, kdy pro zástupce insolvenčního správce platí, rovněž jako pro správce obecného, ustanovení týkající se ustanovení, odvolání a výkonu funkce obecného insolvenčního správce. Insolvenční soud může zástupce ustanovit do funkce i zprostit kdykoliv v průběhu řízení, o čemž se zapisuje údaj jak do insolvenčního tak do obchodního rejstříku (je-li v něm zapsán dlužník).

*„Zástupce správce insolvenční soud ustanoví v případech, kdy insolvenční správce není ze závažných důvodů schopen přechodně svou funkci vykonávat. Závažnými důvody, pro které nemůže insolvenční správce přechodně svou funkci vykonávat, jsou zejména jeho pracovní zaneprázdnění, pobyt v cizině, studium, dovolená, stáže, tíživá rodinná situace nebo přechodně nepříznivý zdravotní stav. Není ani vyloučeno, aby si insolvenční správce na přechodnou dobu k svému zastupování ustavil též smluvního zástupce.“*⁵² Nejčastěji se bude

⁵² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 77.

jednat o zdravotní důvody, které brání správci ve výkonu své funkce. Musí se však jednat, ostatně jako i v jiných případech, pouze o dočasný charakter neschopnosti vykonávat funkci. V případě přetrvávání či nemožnosti výkonu funkce po delší čas je nutné insolvenčního správce dle § 31 InsZ odvolat a ustanovit správce nového. Časová hranice, kdy se již nejedná o přechodnou dobu, není nikde v zákoně ani kdekoliv jinde definována a toto rozhodnutí je tedy čistě v rukách insolvenčního soudu a na jeho úvaze.

5.5. Hostující insolvenční správce

Pojem hostujícího insolvenčního správce vymezuje ZoIS v § 2 odst. 3 a 4. Hostujícím insolvenčním správcem je tedy příslušník členského státu EU, členských států Dohody o EHP⁵³ nebo Švýcarské konfederace, který vykonává činnost insolvenčního správce v jiném členském státě a má právo dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce na území ČR.⁵⁴ Dále se hostujícím insolvenčním správcem rozumí i zahraniční společnost, jež poskytuje stejné záruky jako VOS v našem právním řádu a která vykonává činnost insolvenčního správce v jiném členském státě a má právo dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce na území ČR.

Hostující insolvenční správce může být také ustanoven jako insolvenční správce předběžný, oddělený či zvláštní. Správci je mimo jiné stanovena povinnost bezodkladně informovat Ministerstvo spravedlnosti o všech skutečnostech, jež mohou mít vliv na jeho práva vykonávat funkci insolvenčního správce.

Hlava V. ZoIS upravuje samotný institut hostujícího správce, zejména pak podmínky, za kterých Ministerstvo spravedlnosti vydává povolení nebo zvláštní povolení pro výkon činnosti. Úprava vychází z potřeby přizpůsobit ustanovení o hostujícím správcem směrnice o uznávání odborných kvalifikací a službách na vnitřním trhu, jež byly implementovány do českého právního řádu zákonem č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace.⁵⁵

⁵³ Evropský hospodářský prostor

⁵⁴ Blíže viz zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, ve znění zákona č. 247/2011 Sb., zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států EU a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů

⁵⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 185/2013 Sb.

6. Výkon funkce insolvenčního správce v insolvenčním řízení

6.1. Postavení správce v insolvenčním řízení

Postavení insolvenčního správce jsem již částečně popsal v kapitole o procesních subjektech, na tomto místě se mu však hodlám věnovat podrobněji. O insolvenčním správci dle názoru doktríny a judikatury můžeme hovořit jako o zvláštním procesním subjektu, jenž sám není účastníkem řízení. Tento názor je obecně přijímaný a neměl by s ním být problém.⁵⁶

Ten nastává v případě pohledu na insolvenčního správce jako na veřejného činitele či orgán veřejné moci. Důvodová zpráva k InsZ označuje insolvenčního správce za veřejnoprávního činitele *sui generis*.⁵⁷⁵⁸ Ústavní soud insolvenčního správce ve svém usnesení řadí mezi veřejnoprávní orgány na základě hledisek vymezujících pojem veřejnoprávního orgánu. Těmito hledisky jsou veřejný účel, způsob ustanovení a pravomoc. Veřejný účel ustanovení Ústavní soud spatřuje v nuceném zásahu do majetkoprávních vztahů, jež se dostaly do krizové situace. K ustanovení do funkce musí dojít rozhodnutím státního orgánu – soudu a kritérium pravomoci je splněno tehdy, jsou-li pravomoci vymezeny v zákoně.⁵⁹ Tento názor ÚS je však chybný, neboť dle § 29 odst. 1 InsZ se může schůze věřitelů, která nejbližší následuje po přezkumném jednání, usnést, že insolvenčního správce z funkce odvolává. Tímto je popřeno jedno z hledisek veřejnoprávního orgánu, a to ustanovení do funkce, neboť u veřejnoprávního orgánu nemůže dojít k odvolání z funkce soukromoprávní cestou.

Velmi často se také hovoří o tom, zdali je insolvenční správce zástupcem věřitelů. Domnívám se, že z podstaty věci by neměl být zástupcem ani věřitelů ani úpadce. Správce je navíc ustanovován insolvenčním soudem a „*lze jej tudíž považovat za jakousi „prodlouženou ruku“ insolvenčního soudu – neb jak konstatoval ve svém rozhodnutí i Ústavní soud, jedná se o procesní subjekt, v jehož činnosti lze spatřovat i určité veřejnoprávní prvky.*“⁶⁰ Tento názor zastává i Nejvyšší soud ČR⁶¹ a rovněž Ústavní soud, který ve svém nálezu uvádí: „*Teze, že insolvenční správce při uznání (pravosti, výše a pořadí) přihlášených pohledávek vystupuje jako zástupce věřitelů, je ovšem vyloučena i povahou věci, v insolvenčním řízení zpravidla*

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10., taktéž v ELIÁŠ, Karel. Konkurs. *Právník*. 1995, č. 2, s. 123.

⁵⁷ *Sui generis* = svého druhu

⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

⁵⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 2101/09

⁶⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 63.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1997, sp. Zn. 2 Cdon 1566/96

vystupuje více věřitelů, jejichž pohledávky si ale vzájemně konkurují. Navíc i dle § 24 insolvenčního zákona se důvody podjatosti insolvenčního správce mohou týkat i účastníků řízení; tedy nejen dlužníka, nýbrž i jeho věřitelů. Jak by mohl být insolvenční správce podjatý z důvodu vlastního poměru k osobám věřitelů (nepodjatost v tomto směru vyžaduje § 24 insolvenčního zákona), když by současně platila teze, že insolvenční správce je zástupcem věřitelů.⁶² Opět zde ale mohou vyvstat pochybnosti ohledně toho, zdali správce není zástupcem věřitelů, když ti ho mohou v řízení odvolat.

Účastníkem řízení může být insolvenční správce v incidenčních sporech a tam, kde sám uplatňuje svoji pohledávku vůči majetkové podstatě.

Insolvenční správce je osoba, která má za úkol dovést insolvenční řízení do rychlého a hospodárného konce, čímž by mělo být co nejspravedlivější uspokojení pohledávek věřitelů z majetkové podstaty úpadce.

Správce je povinen vykonávat svou funkci svědomitě, řádně a s náležitou péčí a je odpovědný za škodu nebo jinou újmu, jež způsobil dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám tím, že při výkonu své funkce porušil své povinnosti nebo nepostupoval s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 InsZ).

6.2. Ustanovení správce do funkce a jeho změny

6.2.1. Ustanovení do funkce

Ustanovení a zproštění správce funkce je jedna z nejvíce měněných a propíraných otázek ohledně insolvenčního správce. Podívejme se trochu do minulosti do ZKV, jak tam docházelo k ustanovení správce do funkce. Pouze a jedině soud mohl ustanovit správce do funkce a následně ho té funkce zprostit. Věřitelé měli právo pouze se usnést na návrhu zproštění správce funkce, který předložili soudu. Takový návrh mohla přijmout pouze schůze věřitelů s tím, že aby byl návrh perfektní, měl současně předkládat i určení správce nového. To pramení i z toho, že soud byl oprávněn návrhu pouze vyhovět nebo ho zamítnout, má-li o změně správce závažné pochybnosti. Takovými pochybnostmi měl zákonodárce na mysli např. pochybnosti o jeho podjatosti, o jeho odborné kvalifikaci atd. Bylo možné podat návrhy i mimo schůzi věřitelů, věřitelským výborem nebo kterýmkoliv účastníkem řízení, avšak takovýto návrh již nemusel obsahovat jméno správce nového.⁶³

⁶² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10

⁶³ § 8 odst. 5 a 6 ZKV, dále v ZELENKA, Jaroslav, MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář*. 2. vydání. Praha: Linde, 2002, s. 180-181.

Účinností insolvenčního zákona dochází k posilování pravomocí věřitelů, kteří sice stále nebudou moci správce jako první v řízení ustanovit, ale mohou ho odvolat a dosadit do funkce správce dle svého výběru.

Novelami postupně dochází rovněž k odstraňování propojování vazby mezi insolvenčním soudcem a ustanoveným správcem. K odklonu od tradičního nominačního systému k systému rotačnímu, tzv. „kolečku“ došlo účinností revizní novely. Elementární rozdíl mezi těmito dvěma systémy je v tom, že v případě nominačního dochází k výběru insolvenčního správce na základě volného uvážení insolvenčního soudu výběrem ze seznamu správců, kdežto v systému rotačním je výběr prováděn stejně jako u soudců na základě rozpisu.⁶⁴ Rotační systém umožňuje zajištění ustanovování insolvenčních správců bez ohledu na vůli soudu v závislosti na jejich pořadí a tedy zajištění lepší průkaznosti a transparentnosti ustanovování a snížení provázanosti soudců a správců. U nominačního systému dochází k tomu, že pro konkrétní insolvenční soudní oddělení jsou stále ustanovováni tzv. osvědčení insolvenční správci a další v seznamu jsou neoprávněně opomíjeni nebo např. dostávají méně lukrativní oddlužení.⁶⁵

Ustanovení správce do funkce je upraveno jak v insolvenčním zákoně, tak ve vyhlášce č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

Insolvenční správce musí být do funkce ustanoven nejpozději do rozhodnutí o úpadku, dříve může být ustanoven insolvenčním soudem pouze jako předběžný správce (§ 27 InsZ). Ustanovení správce do funkce má ve své pravomoci předseda insolvenčního soudu, který správce vybere ze seznamu insolvenčních správců tzv. rotačním systémem (viz výše). Předseda soudu určuje osobu insolvenčního správce pro insolvenční řízení opatřením,⁶⁶ proti kterému není žádný opravný prostředek.

Ustanovení tímto způsobem ovšem není bezvýjimečné. Zákon připouští v § 25 odst. 1 InsZ možnost předložit soudu návrh reorganizačního plánu, spolu s určením osoby insolvenčního správce, bude-li poté s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení reorganizace dle § 148 odst. 2. Jedná se o návrh, kdy dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém navrhuje jako způsob řešení úpadku reorganizaci, předloží též reorganizační plán, jež je přijat alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a polovinou

⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

⁶⁵ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 92.

⁶⁶ § 4 odst. 1 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek. Za takovýchto okolností insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu jeho řešení. V tomto případě tedy insolvenční soud správce zapsaného do seznamu určí bez toho, aby bylo potřeba žádat o určení předsedu insolvenčního soudu.

Další případy odklonu od standardního ustanovování správců jsou vymezeny v následujících odstavcích § 25 InsZ.

Předseda insolvenčního soudu ustanovuje do funkce insolvenčního správce osobu, jež není ve věci nijak podjatá a o jejíž nepodjatosti nejsou žádné pochybnosti. Již v § 8 odst. 1 ZKV bylo řečeno, že správcem může soud ustanovit pouze ve věci nepodjatou osobu. ZKV neobsahoval ustanovení o vyloučení správce pro podjatost a odkazoval na ust. § 66a odst. 1, kde je stanoveno přiměřené použití OSŘ - § 14 až 17a OSŘ, týkající se vyloučení soudců a přísedících. Podle § 8 odst. 6 ZKV insolvenční soud správce jeho funkce zprostití, prokáže-li se byť jen pochybnost o jeho nepodjatosti. InsZ spojil ustanovení v ZKV s těmi v OSŘ a tyto podmínky upravuje v § 24 InsZ. Insolvenční správce je tedy z řízení vyloučen tehdy, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci nebo k osobám účastníků je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. InsZ nabízí v § 34 možnost ustanovit tzv. odděleného insolvenčního správce v případě, že je insolvenční správce vyloučen z některých úkonů pro svůj poměr jen k některému z dlužníkových věřitelů nebo jen k některému ze zástupců dlužníkových věřitelů a není-li důvod pochybovat, že by takovéto řešení situace jinak záporně ovlivnilo průběh insolvenčního řízení. Insolvenční správce je povinen oznámit jakékoliv skutečnosti insolvenčnímu soudu, jež by mohly zavdat pochybnostem o jeho nepodjatosti. Nesplní-li takovouto povinnost, jedná se o závažné porušení důležité povinnosti dle § 32 odst. 1 InsZ, a insolvenční soud ho může zprostit funkce. Je-li správce podjatý z důvodu poměru k věci nebo osobám účastníků řízení, může ho insolvenční soud z důležitých důvodů dle § 31 odst. 1 InsZ odvolat.

Mezi nejčastější důvody vedoucí k pochybnostem o nepodjatosti je možné zařadit situace, kdy má insolvenční správce pohledávku za dlužníkem nebo je sám jeho dlužníkem, popřípadě byl společníkem dlužníka, či jeho zaměstnancem, členem jeho statutárního či jiného orgánu.⁶⁷ Skutečností, jež vyvolá pochybnosti, bude též takové podnikání správce, jež zasahuje do majetkové sféry některého z účastníků insolvenčního řízení.⁶⁸ Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí též dovodil, že osobou, u níž je důvod pochybovat o nepodjatosti,

⁶⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 89.

⁶⁸ Tamtéž s. 89

je správce, který vykonával funkci správce podniku dlužníka v rámci exekučního řízení zahájeného na návrh dlužníkového věřitele.⁶⁹

Na nepodjatost je nezbytné nahlížet v širším pohledu a také do budoucna. Je potřeba zohlednit i věřitele dlužníka, kteří se dosud řízení neúčastní. Důvod nepodjatosti vychází již ze samotné Listiny základních práv a svobod a to z principu rovnosti v čl. 37 odst. 3.

Předseda insolvenčního soudu musí tedy vybrat a ustanovit správce ze seznamu insolvenčních správců (tzv. „kolečkem“), který splňuje zákonné předpoklady a svoje ustanovení správcem neodmítá. Tento způsob výběru je podobný způsobu určování soudců do jednotlivých soudních řízení⁷⁰ a zajišťuje jistou analogii principu zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 LZPS. Smyslem a cílem tohoto systému zavedeného revizní novelou je naplnění základního principu insolvenčního řízení spočívajícího v tom, aby žádný z účastníků řízení nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů. Insolvenční soud je v podstatě zcela eliminován ve vlastní diskreci výběru správce a je tedy odkázán na stanovený algoritmus, díky kterému dojde k nestrannému výběru správce.

Do výběru insolvenčních správců zasáhla i nová úprava zřizování provozoven insolvenčních správců dle ust. § 5a ZoIS. Dle tohoto ustanovení se provozovnou insolvenčního správce rozumí takové místo, kde insolvenční správce ve vymezených dnech a hodinách skutečně vykonává svou činnost.⁷¹ Dle ust. § 25 odst. 2 InsZ určuje předseda insolvenčního soudu insolvenčním správcem osobu podle pořadí určeného dnem zápisu jejího sídla nebo provozovny do příslušné části seznamu insolvenčních správců vedené pro obvod krajského soudu, který je insolvenčním soudem dlužníka, nejde-li o reorganizaci nebo jinou výjimku dle § 25 InsZ, nebo pro obvod okresního soudu, jenž je obecným soudem dlužníka, je-li v době určení podán návrh na povolení oddlužení. Zápis provozovny, jež provádí Ministerstvo spravedlnosti do seznamu insolvenčních správců (§ 19 odst. 2 ZoIS), má ve vztahu k § 25 InsZ konstitutivní charakter. Právě s úpravou provozoven je spjata důležité sdělení předsedkyně Krajského soudu v Ostravě, z něhož plyne, že z důvodu „zajištění rovnoměrného zatížení insolvenčních správců“ bude předsedkyně krajského soudu insolvenční správce určovat bez ohledu na počet zřízených provozoven v tomto kraji a zcela

⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2008, sp. zn. MSPH 94 INS 913/2008, 2 VSPH 219/2008

⁷⁰ § 41 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ Podrobněji úpravu provozoven upravuje vyhláška č. 355/2013 Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně

tak opomíjet zákon a rotační systém zavedený zák. č. 294/2013.⁷² Důvod tohoto počínání předsedkyně krajského soudu viděla v tom, aby každý insolvenční správce obdržel celorepublikově stejný počet kauz. Toto jednání ovšem bylo *contra legem*, neboť zcela odporuje ust. § 25 odst. 2 InsZ. Každý správce, jež si zřídí provozovnu v obvodu daného soudu, má být zařazen do tzv. kolečka. Insolvenční správce by v takovém případě neměl žádnou ambici rozšiřovat do tohoto kraje svou činnost a zřizovat provozovny, neboť by byl zcela nezákonně a nespravedlivě opomíjen a znevýhodňován ve prospěch insolvenčních správců se sídlem v severomoravském kraji. Předsedkyně tak *de facto* zaváděla princip teritoriality, který je však zcela proti insolvenčnímu zákonu a nemá tedy patřičnou právní oporu.⁷³ Takovýmto jednáním se pravděpodobně předsedkyně krajského soudu dopustila dokonce správního deliktu omezení hospodářské soutěže dle ust. § 22aa zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů. Na tento nežádoucí stav reagovala i asociace insolvenčních správců, když vyzvala předsedkyni Krajského soudu v Ostravě JUDr. Ivu Hrdinovou ke zjednání okamžité nápravy v dané věci.⁷⁴

6.2.2. Změna insolvenčního správce

S insolvenčním zákonem přišla i nová možnost ohledně změny osoby insolvenčního správce. V ZKV byla tato možnost svěřena výhradně a jenom konkursnímu soudu, který byl oprávněn správce odvolat a ustanovit na jeho místo nového. InsZ takovouto možnost již nabízí v § 28 a to věřitelským orgánům. Věřitelský orgán může však takovéto rozhodnutí učinit až po přezkumném jednání a na nejbližší schůzi, která po něm následuje (jedná se o povinný bod programu schůze věřitelů). Věřitelé se mohou usnést na tom, že insolvenčního správce odvolají a na jeho místo ustanoví správce nového. Takto mohou rozhodnout jen tehdy, hlasovala-li pro změnu nejméně polovina všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek, kteří mají právo hlasovat (§ 29 odst. 1 InsZ). Přitom platí, že na každou 1 Kč pohledávky připadá 1 hlas. To ve svém důsledku znamená, že o odvolání insolvenčního správce může rozhodnout třeba jen jeden dostatečně silný věřitel (např. banka).⁷⁵ Jedná se o výjimku z obecného pravidla

⁷² Sdělení předsedkyně Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 6. 2014, č. j. Si 275/2014

⁷³ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Narušení hospodářské soutěže při určování insolvenčních správců* [online]. epravo.cz, 14. 7. 2014 [cit. 2015-05-13]. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/naruseni-hospodarske-souteze-pri-urcovani-insolvencnich-spravcu-94802.html>

⁷⁴ Dopis prezidenta Asociace insolvenčních správců JUDr. Daniela Ševčíka, Ph.D. dostupný na http://asis.cz/create_file.php?id=469

⁷⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 68.

stanoveného v § 49 odst. 1 InsZ, dle něž k platnosti usnesení schůze věřitelů postačí prostá většina hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek. Věřitelé, jejichž pohledávka byla popřena, mohou hlasovat v rozsahu popření, jen pokud se na tom usnesla schůze věřitelů. Jestliže schůze věřitelů hlasovací právo věřitelů nepřiznala, rozhodne o hlasovacím právu těchto věřitelů insolvenční soud. Popření pohledávky přihlášeným věřitelem nebo dlužníkem však na hlasovací právo věřitelů s popřenou pohledávkou nemá vliv. O hlasovacím právu věřitelů, jejichž pohledávka byla popřena nebo je sporná, rozhodne insolvenční soud (§ 51 odst. 1, 2, 3 InsZ).

Odvolání a ustanovení nového insolvenčního správce je zcela v diskreční pravomoci schůze věřitelů, ale ustanovení již potvrzuje insolvenční soud. Insolvenční soud tedy potvrzuje rozhodnutím pouze usnesení týkající se ustanovení nového insolvenčního správce. Soud musí takové usnesení potvrdit vždy, s výjimkou obecných podmínek pro ustanovení správce (nepodjatost, uzavření pojištění atd.). Insolvenční soud musí rozhodnutí vydat do skončení schůze věřitelů, přičemž vyzve každého z přítomných věřitelů, jež hlasoval pro přijetí usnesení, zda se vzdává práva se odvolat či nikoliv. Současně věřitele poučí, že je odvolání možné podat pouze do skončení této schůze. Odvolání je možné pouze v případě, že soud insolvenčního správce nepotvrdí (§ 29 odst. 2, 3 InsZ). Soud zde nemůže aplikovat ust. § 54 odst. 1, které se týká společného zájmu věřitelů, neboť, jak jsem uvedl výše, může rozhodnout o odvolání pouze jeden věřitel, což by v podstatě mohlo odporovat společnému zájmu ostatních věřitelů. Pakliže schůze věřitelů rozhodne o odvolání insolvenčního správce, ale už nepřijme usnesení o ustanovení nového, tak správce ustanoví insolvenční soud s tím, že toto právo již schůzi věřitelů nepřísluší. Věřitelé se na schůzi věřitelů mohou dokonce usnést na tom, že správce pouze odvolají a ustanovení správce nového přenechají předsedovi insolvenčního soudu.

6.2.3. Odvolání a zproštění funkce insolvenčního správce

Základním rozdílem mezi odvoláním správce a zproštěním ho z funkce jsou důvody, pro něž se toto rozhodnutí učiní. Důvody pro odvolání správce dle § 31 InsZ vychází z důležitých důvodů na straně správce, jež však nemají svůj původ v porušení povinností. Naproti tomu ke zproštění funkce správce dle § 32 InsZ dojde tehdy, když insolvenční správce řádně neplní své povinnosti, jež jsou vyžadovány při výkonu jeho funkce. Dále je

možné ho zprostit, nepostupuje-li s odbornou péčí anebo závažně porušil důležitou povinnost mu uloženou soudem či zákonem.

Odvolání správce z funkce má ve své pravomoci pouze insolvenční soud, který tak může učinit na základě návrhu insolvenčního správce, věřitelského orgánů nebo i bez návrhu. O odvolání rozhoduje insolvenční soud zpravidla až po slyšení insolvenčního správce, ke kterému však nemusí dojít v případech, kdyby slyšení přivedlo neúměrné průtahy insolvenčního řízení. Takovými případy jsou především zdravotní stav či jiné důvody trvalejšího rázu, nebo pokud insolvenční správce s odvoláním vyslovil souhlas či sám podal návrh insolvenčnímu soudu. Důležitými důvody, jež zakládají insolvenčnímu soudu možnost insolvenčního správce odvolat jsou především zdravotní důvody nebo jiné důvody jako např. pracovní cesta do zahraničí. Tyto důvody však musí být trvalého charakteru a nesmí se tedy jednat o stav přechodný či ojedinělý. Důležitým důvodem vedoucím k odvolání z funkce je i správceva podjatost vůči dlužníkovi.⁷⁶⁷⁷ Insolvenční soud by měl k tomuto kroku přistoupit až v krajní situaci. Nejdříve by měl uvažovat v situacích, kdy je překážka výkonu funkce přechodného charakteru, o možnosti ustanovení zástupce insolvenčního správce dle § 33 z důvodu možnosti průtahů v řízení (seznámení se spisem, dlužníky, věřiteli atd.), což samo o sobě popírá základní zásadu rychlosti v § 5 a).

Insolvenční soud je rovněž oprávněn odvolat insolvenčního správce z důvodů uvedených v zákoně o insolvenčních správcích. Konkrétně je tedy soud oprávněn správce z funkce odvolat na základě těchto skutečností, jež stanoví ZoIS (§ 31 odst. 2, 3 InsZ):

- a) pozbytí oprávnění vykonávat funkci insolvenčního správce (§ 12 ZoIS)
- b) pozastavení oprávnění vykonávat funkci insolvenčního správce (§ 9 - §11 ZoIS)⁷⁸
- c) zrušení povolení vykonávat funkci insolvenčního správce (§ 13 ZoIS)
- d) zánik práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce na základě rozhodnutí ministerstva (§ 33 ZoIS)
- e) zrušení zvláštního povolení nebo zánik práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce dlužníka dle § 3 odst. 2 ZoIS, byl-li správce ustanoven dle § 25 odst. 3 InsZ

⁷⁶ Jednalo-li by se pouze o podjatost k některému z dlužníkůvých věřitelů, je poté vhodné místo odvolání ustanovit odděleného insolvenčního správce dle § 34 InsZ.

⁷⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 72-73.

⁷⁸ Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. KSPH 41 INS 4795/2010, 3 VSPH 237/2011 uvádí, že skutečnost, že bylo insolvenčnímu správci pozastaveno právo vykonávat činnost insolvenčního správce, sama o sobě nebrání, aby dané insolvenční řízení řádně dokončil.

Dojde-li k odvolání správce, musí insolvenční soud jmenovat současně s tímto odvoláním správce nového. Odvolaný správce je povinen neprodleně předat veškeré informace a dokumentaci novému insolvenčnímu správci a poskytnout mu veškerou součinnost, jež bude zapotřebí (§ 31 odst. 5, 6 InsZ).

Nejdůležitějším důvodem pro zproštění funkce správce je, že při výkonu své funkce nepostupoval svědomitě a s odbornou péčí, případně nevyvinul veškeré možné úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, či dal přednost zájmům svým před zájmy věřitelů (§ 36 odst. 1 InsZ). Dalšími důvody, pro které insolvenční soud může uvažovat o takto radikálním rozhodnutí, je např. liknavost insolvenčního správce při soupisu majetkové podstaty či zpeněžování majetku podstaty v rozporu s § 225 odst. 4 InsZ nebo dle ust. § 226 odst. 5 InsZ nesplnění povinnosti uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, jež by mohla vzniknout za doby působení správce ve funkci. Do výčtu důvodů také můžeme zařadit situaci, kdy insolvenční správce ve věci postupuje nekvalifikovaně či ignoruje nebo neplní pokyny, jež mu dává insolvenční soud, popřípadě zajištěný věřitel.⁷⁹ Zproštění funkce má ve své podstatě působit jako „*ultima ratio*“ a tedy v méně závažných a intenzivních pochybeních je na místě správci uložit pořádkovou pokutu, jedná-li se o pochybení závažné, tak i první závažné pochybení povede ke zproštění funkce. Insolvenční soud přikročí k uložení pořádkové pokuty zpravidla po předchozí pohrůžce možností uložení pořádkové pokuty.⁸⁰ Insolvenční soud může pořádkovou pokutu uložit i opakovaně a to až do výše 200 000 Kč (§ 81 odst. 2 InsZ). Pořádková pokuta by měla být uložena v případě, že je zde příčinná souvislost mezi porušením povinnosti správce a negativním dopadem tohoto jednání na samotné insolvenční řízení, pouhé porušení pro založení odpovědnosti za pořádkový delikt nestačí.⁸¹

Informační povinnost a součinnost se správcem novým je zde stejná jako u odvolání. Taková povinnost může být vynucována pod pohrůžkou či samotným udělením pořádkové pokuty, ne však již dle § 81 odst. 2 InsZ, neboť ta se vztahuje pouze na správce, jež jsou stále ve své funkci, ale dle § 53 OSŘ (až 50 000 Kč).

⁷⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. KSPA 59 INS 11383/2010, č. j. 2 VSPH 378/2013-B-32

⁸⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 103.

⁸¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. *K jedné povinnosti insolvenčního správce a k procesním sankcím vůbec* [online]. epravo.cz, 13. 4. 2015 [cit. 2015-05-22]. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-jedne-povinnosti-insolvencniho-spravce-a-k-procesnim-sankcim-vubec-97557.html>

6.3. Práva a povinnosti insolvenčního správce v počáteční fázi insolvenčního řízení

V počáteční fázi je insolvenční správce povinen po svém ustanovení do funkce vyvinout veškeré úsilí spočívající převážně v komunikaci s insolvenčním soudem a úpadcem. Insolvenční správce je povinen zajistit veškeré finanční prostředky a to jak hotovost, tak i zamezit tomu, aby bylo manipulováno s prostředky na běžných účtech úpadce. Povinností správce je taktéž zaznamenat informaci o dlužníkově úpadku do všech vlastnických listin, jež se týkají nemovitostí ve vlastnictví úpadce.

Pro vymezení práv a povinností správce v insolvenčním řízení je nezbytné si uvědomit, kdo vůbec podává návrh na zahájení insolvenčního řízení, neboť insolvenční řízení může být zahájeno pouze na návrh. V případě, že se jedná o hrozící úpadek dlužníka, tak může podat insolvenční návrh pouze dlužník, v případě úpadku může podat dlužník i věřitel (§ 97 odst. 5 InsZ). Ve zvláštních případech je oprávněna podat insolvenční návrh i ČNB (insolvenční návrh na finanční instituci) nebo insolvenční správce v hlavním úpadkovém řízení, pokud chce zahájit vedlejší řízení dle čl. 29 Nařízení č. 1346/2000.⁸² V § 98 InsZ zákonodárce vymezuje ty osoby, jež mají povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděli nebo měli dozvědět o svém úpadku. Zákon vychází z toho, že právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelé, jichž se toto ustanovení týká, by měli mít přehled o stavu svého hospodaření, o splatnosti svých závazků, o výši pohledávek atd. V případě porušení této povinnosti budou odpovídat za případnou škodu, jež vznikla věřitelům nepodáním insolvenčního návrhu.

6.4. Úloha insolvenčního správce v přezkumném jednání

Věřitel se stává okamžikem podání jeho přihlášky k insolvenčnímu soudu účastníkem insolvenčního řízení. Přihlášku své pohledávky musí řádně podat u insolvenčního soudu v době od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty, jež je stanovena v rozhodnutí o úpadku. Tato lhůta činí 2 měsíce, v případě řešení úpadku dlužníka oddlužením 30 dnů.⁸³

K uspokojení věřitelovy pohledávky, jež věřitel uplatnil podáním přihlášky, dojde v závislosti na způsobu řešení úpadku buď rozvrhem při konkursu, plněním reorganizačního plánu nebo plněním při oddlužení. Těmito způsoby budou výjimečně uspokojeni i někteří

⁸² HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 61.

⁸³ Prominutí zmeškání lhůty je v insolvenčním řízení nepřípustné (§ 83 InsZ).

věřitelé, aniž by bylo potřeba jejich nárok uplatnit přihlášením pohledávky⁸⁴ (§ 165 odst. 1, 2 InsZ). Dle Hlavy V. insolvenčního zákona je možné rozlišovat různé druhy postavení věřitelů a jejich pohledávek, což má zásadní význam pro přezkumné jednání a uspokojení jednotlivých pohledávek:

- a) pohledávka zajištěného věřitele (§ 167 InsZ)
- b) pohledávka za majetkovou podstatou (§ 168 InsZ)
- c) pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 InsZ)
- d) pohledávky vyloučené ze způsobu řešení úpadku (§ 170 InsZ)
- e) pohledávky podřízené (§ 172 InsZ)

Termín přezkumného jednání určuje insolvenční soud tak, aby se jednání nekonalo déle než 2 měsíce od uplynutí lhůty pro přihlášení pohledávek, ale ne dříve než po sedmi dnech od uplynutí této lhůty. V případech zvláštního zřetele hodných může insolvenční soud tuto lhůtu prodloužit. Takováto situace nastane nejčastěji tam, kdy svoji pohledávku přihlásí několik tisíc věřitelů a nebude tedy možné všechny přihlášky včas a správně zpracovat.⁸⁵ Spojil-li insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o povolení oddlužení, koná se přezkumné jednání nejdéle do 30 dnů od uplynutí lhůty pro přihlášení pohledávek (§ 137 odst. 2 a 3).

V přezkumném jednání je zcela klíčovou a nezbytnou osobou osoba insolvenčního správce. Insolvenční správce je povinen přezkoumat všechny včas a správně podané přihlášky, a to zejména podle dokladů k nim přiložených, účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů. K náležitému přezkoumání je insolvenční správce oprávněn žádat vyjádření dlužníka k přihlášeným pohledávkám nebo vyžadovat součinnost orgánů, jež mu mohou pomoci objasnit některé nejasné otázky, a to hlavně tehdy, když má pochybnosti o existenci přihlášené pohledávky (§ 188 odst. 1 InsZ).⁸⁶ O pohledávkách, jež nejdou pro svoji neúplnost či vady řádně přezkoumat, vyrozumí insolvenční správce věřitele s tím, aby je upravili či doplnili do 15 dnů, může však stanovit lhůtu delší. Správce musí věřitele poučit, jak a v čem je třeba přihlášku uvést do přezkoumatelného stavu a o tom, že pakliže svoji povinnost ve lhůtě nesplní, může dojít k tomu, že správce předloží přihlášku insolvenčnímu soudu a ten

⁸⁴ § 275 InsZ, § 237 odst. 4 InsZ, § 373 odst. 8 InsZ

⁸⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 237.

⁸⁶ Blíže k součinnosti v § 43 a § 44 InsZ

rozhodne, že se k přihlášce nepřihlíží⁸⁷ a že se tedy přihláška z toho důvodu dle § 185 InsZ odmítá (§ 188 odst. 2 InsZ). V případě, že věřitel nepřipojil k přihlášce potřebné listiny k prokázání svého nároku, poučuje správce věřitele taktéž o potřebě doplnění přihlášky, avšak již následkem nesplnění není odmítnutí přihlášky, nýbrž neunesení svého důkazního břemene a snížení možnosti uspokojení své pohledávky z majetkové podstaty dlužníka v insolvenčním řízení.⁸⁸

Další nedílnou součástí výčtu povinností insolvenčního správce při přezkoumání přihlášek je seznam přihlášených pohledávek. Insolvenční správce do seznamu uvede přesnou identifikaci věřitele a údaje pro posouzení důvodu vzniku, výše a pořadí jeho pohledávky. U pohledávek, které správce popírá, výslovně uvede, že je popírá⁸⁹ a u pohledávek zajištěných věřitelů dostatečně uvede způsob a důvod zajištění. Zajištění věřitelé, vykonatelné pohledávky a podmíněné pohledávky se v seznamu vyznačí zvlášť. Do seznamu se nezapisují pohledávky vyloučené, ke kterým se nepřihlíží a ty, o kterých to stanoví zákon.⁹⁰ Insolvenční správce je povinen začít seznam sestavovat neprodleně po uplynutí lhůty pro přihlášení pohledávek a skončit s ním s dostatečným předstihem před zahájením přezkumného jednání. Účastníci řízení mají dvě možnosti jak se seznamem seznámit, a to buď již dříve známou fyzickou cestou, kdy mohou u insolvenčního správce do seznamu nahlédnout, nebo dálkovým přístupem v insolvenčním rejstříku.⁹¹ Přesné náležitosti seznamu přihlášených pohledávek a možnosti nahlížení do něj jsou obsaženy v § 11 a § 12 vyhlášky č. 311/2007 Sb.

6.4.1. Přezkumné jednání

Přezkumné jednání je považováno za jednání ve věci samé, kdy cílem je zjištění přihlášených pohledávek věřitelů nebo jejich popření. Přezkumné jednání přihlášených pohledávek se děje na místě konání a v termínu, jež určil insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku dle § 136 odst. 2 písm. f. Insolvenční soud doručí dlužníku a insolvenčnímu správci předvolání k jednání do vlastních rukou s poučením nezbytnosti jejich účasti. Insolvenční

⁸⁷ To, že věřitel přihlášku doplnil po uplynutí lhůty, ale dříve než o odmítnutí přihlášky rozhodl insolvenční soud, nemá žádný vliv na odmítnutí přihlášky. Blíže viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 103/2008.

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008 sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 94/2008-P

⁸⁹ Své stanovisko však může během přezkumného jednání změnit (§ 192 odst. 1 InsZ).

⁹⁰ Tj. zejména pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim na roveň postavené, pohledávky, jež se považují za přihlášené dle § 275, odmítnuté přihlášky dle § 185 a další.

⁹¹ Srovnej § 44 odst. 1 OSŘ

správce se může nechat na své náklady a nebezpečí nechat zastoupit při přezkumném jednání osobou zapsanou v seznamu insolvenčních správců (§ 190 odst. 1, 2).⁹²

Přezkumné jednání probíhá na základě seznamu přihlášených pohledávek vytvořených insolvenčním správcem a vede ho insolvenční soud, jež může v odůvodněných případech požadovat při přípravě jednání po insolvenčním správci součinnost. O takovou situaci půjde zejména tehdy, když se bude jednat o řízení s vysokým počtem přihlášených věřitelů.⁹³ Výsledek přezkumného jednání zaznamená insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek. Tento upravený seznam je součástí spisu o celém přezkumném jednání. Insolvenční správce na požádání vydá věřitelům výpis z tohoto seznamu (§ 197 odst. 1 InsZ).

Jak jsem již výše uvedl, cílem přezkumného jednání je náležité zjištění přihlášené pohledávky nebo její popření. Popřít pohledávku mohou v insolvenčním řízení jak insolvenční správce, tak dlužník a věřitelé. Popření pohledávky je procesním úkonem, pro nějž platí náležitosti uvedené v § 42 odst. 4 OSŘ.⁹⁴ Popírat lze u přihlášené pohledávky její pravost, výši a pořadí. Ten, kdo pohledávku popřel, může vzít do konce přezkumného jednání své popření zpět (§ 192 odst. 1 InsZ).

O popření pravosti pohledávky budeme hovořit tehdy, je-li podána námitka, že pohledávka vůbec nevznikla nebo že již zcela zanikla nebo je zcela promlčená (§ 193 InsZ). „Popření pravosti pohledávky (tj. pouze jejího základu) soudu nebrání, aby – zjistí-li, že základ nároku je dán (poměřováno důvody popření) pouze u části pohledávky a u části již nikoliv – vyhověl žalobě o určení pravosti pohledávky pouze z části a ve zbytku žalobu zamítl (NS ČR sp. zn. 29 Cdo 1206/2009). Ukáže-li se popření pravosti jako opodstatněné (pouze) ve vztahu k části pohledávky, musí soud zamítnout žalobu o určení pravosti této části pohledávky.“⁹⁵

V případě popření pohledávky co do její výše je možné namítat, že je dlužníkům závazek nižší než částka přihlášená do insolvenčního řízení. Podmínkou popření výše je uvedení skutečné výše pohledávky (§ 194 InsZ).

Popření pořadí pohledávky má za cíl namítat, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky nebo je-li popíráno právo na uspokojení

⁹² Pakliže je formou úpadku oddlužení, může se insolvenční správce nechat zastoupit i jinou osobou, do seznamu insolvenčních správců nezapsanou.

⁹³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 328.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4268/2010

pohledávky ze zajištění. Stejně jako u popírání výše pohledávky i zde je ten, kdo popírá, povinen uvést pořadí, v jakém má být pohledávka uspokojena (§ 195 InsZ).

Insolvenční správce může změnit při přezkumném jednání svoje stanovisko, které již dříve vyjádřil k pohledávkám přihlášených v seznamu pohledávek (§ 192 odst. 2 InsZ), tzn., že může dříve jím uznanou pohledávku při přezkumném jednání popřít. Co se týče postavení insolvenčního správce při přezkumném jednání, tak se k tomu v jednom ze svých rozhodnutí vyjádřil i Ústavní soud: „*Insolvenční správce tím, že při přezkumném jednání popře či nepopře pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, nevystupuje v pozici orgánu veřejné moci, autoritativně nerozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ale spíše vystupuje jako „zástupce“ věřitelů. Postup insolvenčního správce, spočívající jak v popření, tak i v nepopření přihlášených pohledávek, nelze považovat za „jiný zásah“ ve smyslu § 72 zákona o Ústavním soudu.*“⁹⁶ Tento názor měl svoje opodstatnění dříve, avšak po znovuzavedení popěrného práva věřitelů již správce nevystupuje v přezkumném jednání jako jejich „zástupce“ (viz dále).

Insolvenční správce nebo insolvenční soud jsou povinni poučit při přezkumném jednání o dalším postupu toho věřitele, jehož nevykonatelná pohledávka byla při přezkumném jednání popřena. Věřitele, jehož pohledávka byla popřena a jednání se nezúčastnil, vyrozumí insolvenční správce písemně (§ 197 odst. 2 InsZ). Ve vyrozumění správce uvede, kým byla pohledávka popřena, zda byla popřena pravost, výše či pořadí a věřitele taktéž poučí o tom, proti komu může a v jaké lhůtě směřovat žalobu na určení popřené pohledávky.⁹⁷⁹⁸

Insolvenční správce je pasivně legitimován ve sporu, kdy popřel nevykonatelnou pohledávku věřitele a ten ji uplatňuje žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání (§ 198 odst. 1 InsZ). Naproti tomu v situaci, kdy insolvenční správce popírá vykonatelnou pohledávku věřitele, je on sám aktivně legitimovaný a je tedy ve sporu žalobcem, který je povinen podat do 30 dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásil. Správce musí jako důvod popření uvádět jen ty skutečnosti, které nebyly již dříve uplatněny dlužníkem v řízení, které vydání vykonatelného rozhodnutí předcházelo. Jako důvod však nesmí insolvenční správce uvést jiné právní posouzení věci (§ 199 odst. 1, 2 InsZ).⁹⁹

⁹⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2009, III. ÚS 2101/09

⁹⁷ § 13 vyhl. č. 311/2007 Sb.

⁹⁸ Pochybení správce ve vyrozumění podle § 197 odst. 2 a neinformování věřitele ve smyslu § 410 odst. 2 InsZ a následky s tím spojené – blíže v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. KSUL 45 INS 857/2008, 1 VSPH 544/2009-P6

⁹⁹ Právní posouzení věci není vyloučeno jako důvod popření pravosti nebo výše, pakliže v rozhodnutí orgánu

Mimo přezkumné jednání se uplatňují pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň.¹⁰⁰ Tyto pohledávky uplatňují věřitelé písemně vůči osobě s dispozičními oprávněními, což může být dle § 229, v závislosti na stádiu řízení a způsobu řešení úpadku, buď dlužník nebo insolvenční správce. Věřitel je současně povinen při takovémto uplatnění vyrozumět insolvenčního správce (§ 203 odst. 1 InsZ). Osoba s dispozičními oprávněními uspokojuje tyto pohledávky z majetkové podstaty, neuspokojí-li je, může se věřitel domáhat uspokojení proti této osobě žalobou u obecného soudu (§ 203 odst. 3, 4 InsZ).

6.4.2. Popěrné právo věřitelů

Jak jsem již uvedl, popěrné právo věřitelů nebylo vždy v úpravě úpadkového práva upraveno. U insolvenčního správce a dlužníka bylo a je po dobu trvání ZKV i InsZ popěrné právo poměrně konzistentní, u věřitelů nikoliv.

V ZKV mohli konkursní věřitelé popírat pravost, pořadí a výši pohledávek dle § 21 odst. 2 ZKV. Odejmutí popěrného práva věřitelům byl jedním ze základních prvků, které byly vneseny do InsZ s jeho účinností, a to převážně kvůli tomu, že incidenční spory, kdy si věřitelé vzájemně popíraly svoje pohledávky, výrazně prodlužovaly už tak dlouhé konkursní řízení. Z tohoto důvodu bylo poměrně překvapivé rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, jež pro protiústavnost derogovala první větu ustanovení § 192 odst. 1 InsZ, která stanovovala popěrné právo v přezkumném jednání pouze insolvenčnímu správci a dlužníku. Ústavní soud spatřoval protiústavnost ustanovení v omezení práva věřitelů, já se však domnívám, že zákonodárce vycházel z myšlenky právě urychlení insolvenčního řízení (viz § 5 a)). Ústavní soud své rozhodnutí zdůvodnil takto: *„nesprávné přihlášení, respektive uznání (nepopření) insolvenčním správcem té které pohledávky (její pravosti, výše, pořadí) jednoho věřitele může mít proto za důsledek (mimo jiné) uspokojení pohledávky druhého věřitele v menší míře, než by tomu bylo za předpokladu správného zjištění předmětné pohledávky. Tedy může důsledně vzato značit dotčení majetkových práv věřitele a dotčení i jiných jeho práv (srov. další důsledky spojené s výsledkem přezkumu, tj. hlasování a účast ve věřitelských orgánech, příp. sankce a další procesní práva povinnosti). Lze totiž souhlasit s názorem navrhovatelů, že rozhodnutí insolvenčního správce o tom, že přihlášenou pohledávku uznává nebo popírá (příp. v jakém rozsahu), určuje závazně právo věřitele na jeho poměrné uspokojení v rámci insolvenčního*

právní posouzení chybí.
¹⁰⁰ § 168 a § 169

řízení (včetně všech dalších důsledků spojených s výsledkem přezkumu), a současně se závazně rozhoduje o právu všech ostatních věřitelů na jejich poměrné uspokojení. Jak uvádí odborná literatura, nezřídka dochází k tomu, že v insolvenčním řízení se snaží prosazovat svůj vliv osoby, které tvrdí, že jsou věřiteli – ač jimi ve skutečnosti nejsou anebo se celá řada věřitelů pokouší úmyslně nadsadit (nadhodnotit) výši své pohledávky, aby získali v tomto řízení větší vliv, než jim po zásluze náleží¹⁰¹ Tímto nálezem dle mého názoru Ústavní soud výrazně oslabil pozici insolvenčního správce a důvěru v něj jako ve spolehlivý a nezávislý institut. Není pravdou, že by před tím insolvenční věřitelé neměli možnost nějak zvrátit názor insolvenčního správce, neboť mohli podávat insolvenčnímu správci podněty k té či oné přihlášce, aby své rozhodnutí uznat/popřít změnil na opačnou stranu.¹⁰² To však nebyla a není jediná možnost, jak danou situaci řešit. Sám insolvenční soud mohl insolvenčního správce za jeho konání či nekonání potrestat, např. v případě přihlášení nadhodnocené pohledávky dle § 178 a § 179. Není tedy pravdou, že by zde bylo zásadní omezení ústavních práv věřitelů, jak tvrdí Ústavní soud. Dle mého názoru má názor Ústavního soudu svoje opodstatnění, ale vznikl tím jakýsi protiklad, neboť velké množství ustanovení počítalo a bylo koncipováno tak, jak zamýšlel zákonodárce původně, a tedy bez popěrného práva věřitelů s využitím jiných možností a tím urychlení celého řízení.

Popěrné právo věřitelů bylo tedy na základě rozhodnutí Ústavního soudu zakotveno v InsZ s účinností od 31. 3. 2011 zákonem č. 69/2011 Sb.

6.5. Zjišťování majetkové podstaty

Zjišťování majetkové podstaty je jednou ze základních činností, které je insolvenční správce či předběžný správce oprávněn a povinen vykonávat v insolvenčním řízení a to i tehdy, kdy jsou tyto osoby osobami bez dispozičního oprávnění (§ 209 odst. 1 InsZ). Tuto činnost vykonává správce od svého ustanovení v rozhodnutí o úpadku, dříve může majetkovou podstatu zjišťovat již jako předběžný správce. Dle praxe je zjišťování majetkové podstaty již před rozhodnutím o úpadku poměrně efektivní, a to nejčastěji při řešení úpadku konkursem. Dále může být předběžný správce ustanoven spolu s vyhlášením moratoria, a zjišťovat majetek, jež náleží do majetkové podstaty v jeho průběhu.¹⁰³ Mohou nastat situace, kdy insolvenční soud může rozhodnout o opatřeních souvisejících se zajištěním majetkové podstaty a způsobu provedení, aniž by byl ustanoven insolvenční či předběžný správce.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. US 14/10

¹⁰² PACHL, Lukáš. Průvodce věřitele insolvenčním řízením. *Právní fórum*, 2008, č. 1, s. 9.

¹⁰³ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 708.

Příkladem může být pokyn insolvenčního soudu třetím osobám sdělit informace ohledně dlužníkovy majetku a pokyn jak mají uvedenou činnost provést.¹⁰⁴

Insolvenční správce je povinen se při zjišťování majetkové podstaty řídit pokyny insolvenčního soudu (§ 209 odst. 1 InsZ). Insolvenční správce nebo předběžný správce získává údaje o majetku náležejícím do majetkové podstaty primárně od samotného dlužníka jako fyzické osoby, případně od statutárního orgánu, jedná-li se o osobu právnickou. Údaje však nebude vždy možné získat přímo od dlužníka a bude tedy nucen dle § 43 odst. 2 InsZ žádat součinnost po orgánech veřejné správy, jež mu bez zbytečného odkladu poskytnou údaje o majetku dlužníka a další údaje nutné pro výkon správy majetkové podstaty, spolu s listinami nebo jinými věcmi, jež mohou sloužit ke zjištění dlužníkovy majetku. Takové orgány vyjmenovává demonstrativně odst. 1 téhož paragrafu. Tyto orgány poskytují součinnost správci zásadně bezplatně a odpovídají za škodu či jinou újmu, jež by správci vznikla tím, že svoji povinnost nesplnily řádně a včas. Insolvenční či předběžný správce vystupuje při svých úkonech s orgány veřejné správy svým jménem, avšak na účet dlužníka. Dle výkladové praxe je jeho postavení obdobné jako postavení komisionáře dle NOZ.¹⁰⁵

Mezi další povinnosti insolvenčního správce, jež souvisí s majetkovou podstatou, můžeme zařadit prohlídku bytu a jiných místností dlužníka (§ 212 InsZ) či možnost návrhu insolvenčnímu soudu předvolat dlužníka k výslechu a k prohlášení o majetku (§ 214 InsZ).

6.6. Soupis majetkové podstaty

Cílem zjišťování majetkové podstaty insolvenčním či předběžným správcem je docílit soupisu majetku patřícího do majetkové podstaty dlužníka, a to na základě údajů ze seznamu majetku předloženého dlužníkem, z dlužníkovy prohlášení o majetku, z prohlášení třetích osob o majetku dlužníka a také z vlastní činnosti správce. Insolvenční správce musí soupis vyhotovit vždy, ne jenom tehdy jedná-li se o konkurs, neboť i sanační způsoby řešení úpadku mohou být na konkurs změněny. Soupis majetkové podstaty je listina, do níž je majetek zapisován společně s dalšími náležitými informacemi. Správce by měl soupis majetku učinit co nejrychleji po jeho ustanovení do funkce, neboť se stává zápisem majetku do soupisu v konkursním řízení osobou s dispozičními oprávněními. Bližší náležitosti soupisu majetkové podstaty jsou uvedeny v § 14 vyhl. č. 311/2007 Sb. Insolvenční správce soupis doplňuje

¹⁰⁴ BUDÍN, Petr, DADAM, Alexander, KOZÁK, Jan, PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 267.

¹⁰⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 369.

průběžně během insolvenčního řízení za součinnosti věřitelského výboru a na základě pokynů insolvenčního soudu (§ 217 odst. 1 InsZ). Právě s § 217 InsZ byl dříve výkladový problém, neboť se jeví jako ustanovení obecné, avšak vedle něj obsahoval InsZ v části o reorganizaci ustanovení § 331, dle něhož insolvenční správce zajišťuje dohled nad zjišťováním a soupisem majetkové podstaty. Z tohoto ustanovení bylo možné dovodit, že tím, kdo fakticky provádí soupis majetku je dlužník a správce na jeho činnost pouze dohlíží.¹⁰⁶ „V zájmu odstranění rozporů mezi obecným ustanovením a neúplnou zmínkou v ustanovení § 331 insolvenčního zákona se doporučuje stanovit, že i při reorganizaci provádí soupis insolvenční správce za samozřejmé součinnosti dlužníka s dispozičními oprávněními (srov. § 229 odst. 3 insolvenčního zákona). Provádění soupisu insolvenčním správcem má své odůvodnění i v možných rozdílných motivacích managementu dlužníka (který je v reorganizaci osobou s dispozičními oprávněními).“¹⁰⁷ Důvodová zpráva k revizní novele přinesla změnu tohoto ustanovení, které už tedy nepůsobí dále výkladové obtíže. Dle § 331 InsZ tedy nyní vykonává insolvenční správce v průběhu reorganizace dohled i nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, pokračuje ve zjišťování majetkové podstaty a jejím soupisu, vede incidenční spory, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru.

Soupis bude mít zásadní význam především v řešení úpadku konkursem, kde dochází ke zpeněžení dlužníkovy majetku. Soupis majetku je zde právním důvodem, dle něhož je insolvenční správce oprávněn dlužníkuv majetek zpeněžit. V sanačních způsobech řešení úpadku dlužníka nemá již soupis majetkové podstaty tak výrazný dopad. V reorganizaci majetek zůstává v rukou dlužníka, mění se pouze jeho kapitálová struktura. I kdyby v reorganizaci dlužník podnikal s majetkem, jež mu nepatří, tak vlastník není na svém vlastnickém právu ohrožen, neboť v reorganizaci nedochází k uspokojení věřitelů zpeněžením majetku.¹⁰⁸

6.7. Nakládání s majetkovou podstatou

V okamžiku zápisu majetku do soupisu majetkové podstaty dochází k omezení volné dispozice se zapsaným majetkem a nadále je možné s ním nakládat pouze v mezích insolvenčního zákona. Takovou osobou, která může s majetkem po zápisu nakládat, je osoba s dispozičními oprávněními. Takovou osobou bude buď dlužník nebo insolvenční správce, a

¹⁰⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 282.

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

¹⁰⁸ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 283.

to v závislosti na průběhu řízení, způsobu řešení úpadku a vlastnictví majetku dlužníka. Dle § 229 odst. 3 je dlužník osobou s dispozičními oprávněními:

- a) v době do rozhodnutí o úpadku,
- b) v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku,¹⁰⁹
- c) v době od povolení reorganizace a
- d) v době od povolení oddlužení.

Insolvenční správce je osobou s dispozičními oprávněními v době od prohlášení konkursu, což je zcela logické k charakteru likvidační formy tohoto řešení a zpeněžování majetku dlužníka za účelem uspokojení přihlášených věřitelů. Dispoziční oprávnění insolvenčního správce však omezují dvě výjimky. První z nich vyplývá z § 225, kdy insolvenční správce není oprávněn až do pravomocného skončení žaloby třetí osoby o vynětí majetku z majetkové podstaty předmětný majetek zpeněžit. Druhá výjimka ukládá insolvenčnímu správci dle § 226 zákaz zpeněžit majetek až do rozhodnutí o návrhu dlužníka na vynětí majetku z majetkové podstaty.¹¹⁰

Mimo konkurs má insolvenční správce v souvislosti s majetkem dlužníka také specifické povinnosti v průběhu oddlužení. Insolvenční správce bude oprávněn ve schváleném oddlužení nakládat s majetkem dlužníka, jež slouží k zajištění pohledávek přihlášených věřitelů. Takový majetek bude tedy v případě schválení oddlužení vždy zpeněžen a použit na uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů. Insolvenční správce je rovněž oprávněn nakládat s majetkem vymezeným v rozhodnutí o schválení oddlužení prodejem majetku a který má sloužit k uspokojení i věřitelů nezajištěných. Vyjde-li dodatečně najevo, že dlužník byl vlastníkem i dalšího majetku, který vlastnil ke dni schválení oddlužení a který nebyl v rozhodnutí uveden, musí insolvenční soud nejprve svoje původní rozhodnutí doplnit a poté může insolvenční správce majetek zpeněžit a uspokojit nezajištěné věřitele.¹¹¹ Demonstrativní výčet jednotlivých úkonů, jež zákon spojuje s majetkovou podstatou, obsahuje § 228 InsZ.

Insolvenční správce postupuje při nakládání s majetkovou podstatou a při správě dlužníkovou majetku svědomitě a s odbornou péčí, tak jak pro něj vyplývá z § 36 InsZ. V případě nesplnění své povinnosti je nutné postupovat dle § 37 InsZ. Dle názoru Tomáše

¹⁰⁹ Toto se před novelou dovozovalo z výkladového stanoviska Expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo.

¹¹⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 405.

¹¹¹ PACHL, Lukáš. Průvodce insolvenčního správce insolvenčním řízením. *Právní fórum*, 2008, č. 3, s. 109-110.

Richtera se tato ustanovení budou analogicky vztahovat i na dlužníka, který bude osobou s dispozičními oprávněními.¹¹²

¹¹² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 291.

7. Činnost a úloha insolvenčního správce v jednotlivých způsobech řešení úpadku

7.1. Konkurs

Na tomto místě bych se rád věnoval pouze nejdůležitějším úkonům a činnostem správce v tomto stále nejvyužívanějším a historicky i nejstarším způsobu řešení úpadku.¹¹³ Primárním účelem konkursu je poměrné uspokojení přihlášených pohledávek věřitelů ze zpeněžené majetkové podstaty, přičemž pohledávky neuspokojené nebo jejich části nezanikají (§ 244 InsZ). Konkurs tedy není sanace, nýbrž se jedná ve většině případů o ekonomickou likvidaci dlužníka či ukončení jeho podnikatelské činnosti, ač to samo o sobě není cílem konkursu (viz pokračování provozu dlužníkovy podniku - § 261 InsZ).¹¹⁴

Insolvenční správce se stává od prohlášení konkursu osobou s dispozičními oprávněními, s čímž přechází na správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou,¹¹⁵ jakož i výkon práv a plnění povinností s ní souvisejících (§ 246 odst. 1 InsZ). Právě v § 246 odst. 1 zákonodárce vymezuje i další práva, jež na insolvenčního správce spolu s prohlášením konkursu přecházejí:

- a) akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty¹¹⁶
- b) rozhodování o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti
- c) vystupování vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel
- d) zajišťování provozu dlužníkovy podniku
- e) vedení účetnictví a plnění daňových povinností

Insolvenční správce zpracuje na základě seznamu přihlášených pohledávek a soupisu majetku zprávu o hospodářské situaci dlužníka a předloží ji insolvenčnímu soudu nejméně 10 dní přede dnem konání první schůze věřitelů. Zpráva má zásadní význam pro jednání na schůzi věřitelů, neboť na základě zprávy se mohou věřitelé vyjádřit jak k osobě insolvenčního správce, tak k dosavadním výsledkům insolvenčního řízení.

Insolvenční správce má za úkol co nejvíce uspokojit věřitele dlužníka, čehož dosáhne především vymáháním pohledávek dlužníka a zpeněžováním jeho majetkové podstaty.

¹¹³ Konkurs je nejčastějším způsobem řešení úpadku dlužníka – podnikatele, reorganizace se využívá minimálně. Naproti tomu úpadek u dlužníka-spotřebitele je nejčastěji řešen formou oddlužení.

¹¹⁴ Srovnej v rozhodnutí Ústavního soudu č. j. III. ÚS 363/96 právo na svobodné podnikání dle LZPS a prohlášení konkursu.

¹¹⁵ § 206 a § 228 InsZ

¹¹⁶ Blíže v usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 24 K 15/2004 ze dne 16. 11. 2005

Úprava zpeněžení majetku dlužníka je upravena pouze v části týkající se konkursu v § 283 – § 295 InsZ. Zpeněžení znamená, že správce převede veškerý majetek v majetkové podstatě na peníze. Nelze tedy majetek mezi věřitele fyzicky rozdělit a to ani v situaci, kdy by o tom rozhodla schůze věřitelů či snad kdyby schůze věřitelů rozhodla, že část majetku se nebude zpeněžovat.¹¹⁷ Pod zpeněžení musíme zařadit i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti či postoupení dlužnických pohledávek¹¹⁸ (§ 283 odst. 1). Ke zpeněžení však může insolvenční správce přistoupit teprve po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu, avšak nejdříve po první schůzi věřitelů. Výjimkou je situace, jedná-li se o věci bezprostředně ohrožené zkázou či znehodnocením (např. ovoce, léky apod.), či insolvenční soud v rámci své dohledací činnosti dle § 10 odst. 2 InsZ povolí výjimku (§ 283 odst. 2).

Insolvenční správce rozhoduje o způsobu zpeněžení majetkové podstaty se souhlasem věřitelského výboru. Majetkovou podstatu může správce dle § 286 odst. 1 zpeněžit:

- a) tzv. veřejnou dražbou dle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů,
- b) prodejem movitých a nemovitých věci podle ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí nebo
- c) prodejem majetku mimo dražbu.

Insolvenční zákon poskytuje též úpravu zpeněžení dlužníka podniku. Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce pravomoc k provozu dlužníka podniku,¹¹⁹ jež tímto prohlášením nekončí (§ 261 odst. 1 InsZ).¹²⁰ Pokud je to ekonomicky pro správce výhodné, bude se snažit podnik udržet v chodu a poté ho jedinou smlouvou jako jeden celek zpeněžit (§ 290 odst. 1 InsZ). Nebude-li se však podnik jevit jako ziskový a výnosy z provozování závodu budou nižší než náklady na samotný provoz, rozhodne insolvenční soud na návrh správce po vyjádření věřitelského výboru o skončení dlužníka podniku (§ 261 odst. 2 InsZ). Mohou však nastat situace, kdy by čekání správce na vyjádření věřitelského orgánu značně snižovalo majetkovou podstatu, a tehdy může rozhodnout insolvenční soud po náležitém odůvodnění o skončení závodu bez předchozího vyjádření.

¹¹⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 951.

¹¹⁸ Insolvenční správce není vázán dřívějšími smluvními ujednáními o nemožnosti převedení. Úprava postoupení pohledávky je upravena v § 1879 a násl. NOZ.

¹¹⁹ V rámci podniku se bude jednat o rozhodování o provozních, výrobních a obchodních záležitostech závodu v majetkové podstatě, včetně úvěrového financování jiných úkonů potřebných k zajištění financování závodu. Správce bude také vystupovat jako zaměstnavatel vůči dlužnickým zaměstnancům. In HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 951.

¹²⁰ Provoz může být také ukončen, stanoví-li to zvláštní zákon upravující zejména obecné podmínky pro provoz závodu či podmínky pro výkon povolání nebo podnikání.

Do pravomoci insolvenčního správce náleží navrhnout kdykoliv během řízení insolvenčnímu soudu, aby povolil částečný rozvrh. Pokud to dovoluje stav peněžní podstaty a souhlasí s tím věřitelský výbor, insolvenční soud takovému návrhu vyhoví, nesmí však být dotčena práva zajištěných věřitelů nebo ohrožen konečný rozvrh a uspokojení pohledávek, zahrnutých do částečného rozvrhu, musí být nepochybné (§ 301 odst. 1, 2 InsZ).¹²¹ Insolvenční správce by se měl o částečný rozvrh pokoušet vždy, kdy je dostatek volných peněžních prostředků. Skutečnost, že takové situace nevyužil, by mohla vést až ke snížení odměny dle § 38 odst. 2 InsZ.¹²²

Po ukončení zpeněžení majetkové podstaty následuje pro správce povinnost předložit insolvenčnímu soudu konečnou zprávu s celkovou charakteristikou jeho činnosti a s vyčíslením finančních výsledků (§ 302 odst. 1, 2 InsZ). Do konečné zprávy je vhodné zařadit též údaj o částce, kterou správce hodlá z výtěžku zpeněžení vyčlenit na náklady spojené s ukončením řízení (§ 305 odst. 3 InsZ).

Insolvenční správce může konečnou zprávu insolvenčnímu soudu předložit i před úplným zpeněžením majetku podstaty, avšak musí zpeněžit vše zpeněžitelné a nezpeněžený zůstane jen ten majetek, u něhož je vysoce pravděpodobné, že bude vyňat z majetkové podstaty pro svoji nezpeněžitelnost či nedobytnost. Předložení konečné zprávy nebrání ani neukončení všech incidenčních sporů, s výjimkou těch, kdy jde o spor o vyloučení majetku z majetkové podstaty.¹²³

Konečná zpráva musí obsahovat přesnou výši částky, která má být mezi věřitele rozdělena a také označení těchto věřitelů spolu s výší jejich podílu na celkové částce. Spolu s konečnou zprávou sestaví insolvenční správce účetní závěrku a předloží insolvenčnímu soudu vyúčtování své odměny a výdajů. Insolvenčním správcům lze zcela jistě doporučit to, co uvádí ve své knize Tomáš Richter: „Každý správce udělá dobře, bude-li již od svého jmenování používat § 302 odst. 2 InsZ jako „nákupní seznam“ úkonů a skutečností, o nichž musí průběžně v konkursním řízení vést evidenci a dokumentaci – tím předejde riziku, že v závěru řízení zjistí, že požadavkům § 302 odst. 2 na obsah konečné zprávy není schopen vyhovět, jelikož potřebné informace jednoduše nemá ani on sám.“¹²⁴

¹²¹ Blíže k podmínkám vydání částečného rozvrhu viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. KSCB 28 INS 959/2009, 3 VSPH 101/2011-B-152.

¹²² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 519-520.

¹²³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 521.

¹²⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 376.

Následně po předložení konečné zprávy spolu s dalšími listinami insolvenční soud vše potřebné přezkoumá a o konečné zprávě vyrozumí účastníky, jež mohou proti konečné zprávě podávat námitky. Insolvenční soud nařídí k projednání konečné zprávy jednání, na jejímž základě poté rozhodne tak, že konečnou zprávu a vyúčtování schválí či nařídí doplnění nebo změnu nebo konečnou zprávu odmítne (§ 304 InsZ).

Insolvenční správce je povinen, ještě před předložením rozvrhového usnesení, uspokojit pohledávky, jež se uspokojují kdykoliv během řízení (§ 305 odst. 1 InsZ).¹²⁵

Na základě schválené konečné zprávy a upraveného seznamu přihlášených pohledávek sestaví insolvenční správce návrh rozvrhového usnesení, ve kterém již uvede konkrétní částku, jež připadne každému jednotlivému věřiteli na jeho pohledávku. Insolvenční soud přezkoumá pouze věcnou správnost usnesení a poté vydá rozvrhové usnesení, dle kterého budou věřitelé poměrně uspokojeni (§ 306 InsZ). Pohledávka, jež nebyla v konkursu zcela nebo v části uspokojena, však nezaniká,¹²⁶ nejedná-li se o dlužníka - právnickou osobu bez právního nástupce, u níž došlo po zrušení konkursu k jejímu zrušení a zániku. U dlužníka fyzické osoby je možné pohledávku vymáhat výkonem rozhodnutí či exekucí.

Činnost insolvenčního správce v konkursu skončí až poté, co splní svoje účetní a daňové povinnosti, předá dlužníkovi zbývající majetek a splní další činnosti, jež souvisí se zrušením konkursu. Poté insolvenční soud insolvenčního správce zproští jeho funkce a zároveň rozhodne o následných výdajích, jež správci vznikly v rámci činností souvisejících se zrušením konkursu (§ 313 odst. 2, 3 InsZ).

7.1.1. Nepatrný konkurs

Nepatrný konkurs (někdy nazýván jako spotřebitelský konkurs) je zvláštním řešením úpadku, skýtajícím výhodu v rychlejším průběhu insolvenčního řízení. Úprava v InsZ počítá s tím, že majetková situace dlužníka je přehledná a počet věřitelů je omezen.

Podmínkou pro to, aby se jednalo o nepatrný konkurs, je, že osobou dlužníka je fyzická osoba, která není podnikatelem a že nebyl zjištěn celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu přesahující 2 000 000 Kč, a dlužník nemá více jak 50 věřitelů. V případě požadavku počtu věřitelů však insolvenční zákon již neudává o jaké věřitele se jedná, zdali o zajištěné, nezajištěné, věřitele s nepeněžitou pohledávkou atd.

¹²⁵ Pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 167 a § 298 InsZ

¹²⁶ Rozvrhové usnesení není exekučním titulem a nezakládá tudíž překážku věci rozsouzené. Blíže v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2780/2000 (NS ČR)

Stejně tak zákon neudává, v jakém období měly pohledávky věřitelů vzniknout a neurčuje ani výši každé jednotlivé pohledávky či jejich výše v souhrnu.

Nepatrný konkurs je tedy zvláštním konkursem, o samostatný způsob řešení by šlo do té míry, v jaké jsou možné odchylky od konkursu. Tyto výjimky mohou vyplývat přímo z § 315 InsZ, z rozhodnutí schůze věřitelů či z rozhodnutí insolvenčního soudu.¹²⁷

7.2. Reorganizace¹²⁸

Reorganizace je sanačním způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka-podnikatele a týká se jeho podniku (§ 316 odst. 2). Smyslem je zachování jeho provozu, což bude přinášet ozdravení podniku a následně vyšší výnosy, jež budou znamenat vyšší uspokojení dlužníkových věřitelů.

Před účinností revizní novely bylo možné povolit reorganizaci pouze u dlužníka, který dosáhl obratu 100 mil. Kč v předchozím účetním období nebo zaměstnává-li alespoň 100 zaměstnanců. Smyslem zmírnění těchto kritérií je, aby došlo k posílení využívání reorganizace, jež byla do té doby nejméně využívaným způsobem řešení úpadku, a nedocházelo tedy k tak časté ekonomické likvidaci úpadce.

Tomáš Richter rozlišuje dvě kategorie reorganizací a to konsenzuální a nekonsenzuální. Z názvu konsenzuální již vyplývá, že je zde potřeba dosáhnout konsenzu - souhlasu mezi věřiteli a dlužníkovým managementem na tom, že se podnik udrží „při životě“, neboť má tzv. „going concern“ hodnotu, která slibuje pro věřitele potenciál zachovat podnik v chodu pod vidinou většího uspokojení jejich pohledávek. Nejideálnější možnost konsenzu k vyřešení krize dlužníka bude mezi největšími věřiteli a společnostmi mimo insolvenční řízení zcela neformální cestou.¹²⁹ Tato cesta vyžaduje důvěru mezi oběma stranami a zpravidla se bude jednat o řešení ve formě tzv. stand still agreementu.¹³⁰¹³¹

Není-li tato varianta z nějakého důvodu možná, je možné uzavřít dohodou tzv. předjednanou (předbalenou) reorganizaci (§ 316 odst. 5 InsZ). Ta spočívá v tom, že se věřitelé s dlužníkem dohodnou na průběhu reorganizace ještě před podáním insolvenčního návrhu. Dále se pak postupuje dle § 148 odst. 2 InsZ, kdy insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku i způsob jeho řešení. Účelem předjednané reorganizace je čas, který dlužník stráví

¹²⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 1040.

¹²⁸ Pojem je doslovně převzat z kapitoly 11 USBC (Federální insolvenční zákon).

¹²⁹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 380.

¹³⁰ Jedná se o dohodu spočívající v dání možnosti dlužníkovi překonat stav hrozícího úpadku, a to především odložením splatnosti závazků, snížením splátek, rozložením splátek atd.

¹³¹ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 183.

v insolvenčním řízení. V předjednané reorganizaci je možné v reorganizačním plánu určit osobu insolvenčního správce (§ 25 odst. 1 InsZ). Nevyjasněnou zůstává otázka, zdali je možná předjednaná reorganizace bez vůle dlužníka či dokonce proti jeho vůli. Přikláním se k názoru, že možná je, neboť věřitelé jsou ti, jimž patří majetek dlužníka, a sami rozhodují o tom, zdali je pro ně reorganizace ekonomicky zajímavější a efektivnější než konkurs. Takové řešení je pak optimální nejen pro věřitele, ale i pro samotného dlužníka.¹³²

Poslední variantou je možnost, že dlužník podá insolvenční návrh a návrh na reorganizaci s tím, že není finalizována žádná dohoda o způsobu řešení krize, avšak dlužník je s věřiteli dohodnut na tom, že obsah dohody bude zkompleťován v průběhu insolvenčního řízení.¹³³

Nekonsenzuální reorganizace se bude vztahovat na dlužníky, jež budou splňovat tzv. „kvantitativní bránu“ vstupu do reorganizace dle § 316 odst. 4, avšak pro svůj záměr nemají podporu většiny hlavních věřitelů. Kvantitativní brána znamená, že celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka za poslední účetní období dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. Podporu věřitelů nemají dlužníci např. z důvodů neschopnosti či nekompetentnosti managementu nebo nedůvěry v „going concern“ hodnotu podniku. Zásadní problém tohoto typu reorganizace je boj o kontrolu nad společností mezi dlužníkem – management a věřiteli, jež mohou na schůzi věřitelů schválit, že dlužníkův úpadek bude řešen konkursem nebo i reorganizací, ale nikoliv podle návrhu dlužníkova managementu, ale schůze věřitelů.¹³⁴

Nastínil jsem jen pro pochopení 2 základní typy reorganizace a průběhu jako takovému se v mé práci věnovat nebudu a to primárně z toho důvodu, že insolvenční správce nezastává v reorganizaci tak důležitou funkci jako v konkursu. Dle § 229 odst. 3 je od povolení reorganizace osobou s dispozičními oprávněními k majetkové podstatě dlužník. *„Insolvenční správce vykonává dohled nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, pokračuje ve zjišťování majetkové podstaty a jejím soupisu, vede incidenční spory, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru. Kromě toho plní i další úkoly a provádí další činnosti, které mu uložil insolvenční soud.“*¹³⁵ Z toho vyplývá kontrolní a administrativní výkon funkce správce, jež však poměrně často bývá v reorganizačním plánu rozšířen o další pravomoci. Věřitelé mají velmi často zájem dlužníka omezit v jeho

¹³² Srov. blíže KOLESÁR, Pavel, Havel, Bohumil. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 7, s. 202-207.

¹³³ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 381.

¹³⁴ Tamtéž s. 382-383

¹³⁵ § 331 InsZ

oprávněních, což je možné dle § 332 odst. 1 na návrh věřitelského výboru, insolvenčního správce či bez návrhu. Pakliže dojde k zákazu či omezení nakládání dlužníka s jeho majetkovou podstatou, tak tato oprávnění přechází na osobu insolvenčního správce (§ 332 odst. 3 InsZ).

Jelikož je reorganizace sanační způsob řešení úpadku, tak nedochází k „hospodářské smrti“ dlužníkovu podniku a je třeba nadále plnit funkci valné hromady či členské schůze, neboť povolením reorganizace se právě jejich výkon pozastavuje. Zákon svěřuje, po dobu reorganizace, působnost nejvyšších orgánů obchodních společností a družstva insolvenčnímu správci, neboť vychází z předpokladu, že zájmy akcionářů nebo společníků dlužníka se neshodují se zájmy jeho věřitelů, čímž se snaží předejít možnosti neustálého blokování insolvenčního řízení žalobami na platnost valné hromady.¹³⁶

Stane-li se reorganizační plán účinným, tak dlužníkovi zůstanou zachována všechna dispoziční oprávnění s tím, že insolvenční správce je povinen dlužníkovi předat veškerá oprávnění a zprávu o své dosavadní činnosti a nadále bude mít v řízení pouze kontrolní funkci.¹³⁷ Insolvenční správce se nadále bude věnovat administrativní činnosti, spočívající v doplňování seznamu majetku a evidování činnosti dlužníka. Dlužník je povinen insolvenčního správce o svých krocích pravidelně informovat a dle reorganizačního plánu od něj dlužník bude k některým úkonům potřebovat jeho souhlas (§ 354 InsZ).

Dle § 3 odst. ZoIS může v reorganizaci vykonávat funkci insolvenčního správce pouze insolvenční správce se zvláštním povolením. Reorganizace klade na insolvenčního správce nemalé nároky, jeho pravomoci sice nejsou takové jako v konkursu, ale objem znalostí z důvodu ozdravení celého podniku je zde enormní.

7.3. Oddlužení

Oddlužení, též někdy nazýváno jako „osobní bankrot“, je druhým sanačním způsobem řešení dlužníkovu úpadku či hrozícího úpadku.¹³⁸ Právě osobní bankroty dosáhly v posledních letech značného „boomu“, neboť „lidé zjistili, že je pro ně výhodné oddlužení. Když člověk není schopen splácet své dluhy, oddlužení mu dává možnost uhradit jen část závazků a zbytek se mu odpustí.“¹³⁹ K nárůstu počtu oddlužení došlo ještě více od 1. 1. 2014 revizní novelou.

¹³⁶ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck 2014, s. 1088.

¹³⁷ KOZÁK, Jan. Průvodce dlužníka insolvenčním řízením. *Právní fórum*. 2008, č. 1, s. 25.

¹³⁸ Srovnej zvláštní vymezení oddlužení v § 1 InsZ. Oddlužení je zde vymezeno jako samostatný institut řešení dlužníkovu úpadku, jež následuje po některém ze zákonem stanovených způsobů.

¹³⁹ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace. *Bulletin advokacie*. 2014, č. 4, s. 31.

Ta zmírnila podmínky pro ty, jež mohou svou situaci řešit oddlužením. Do 31. 12. 2013 mohl být subjektem, jehož úpadek se řeší oddlužením, pouze „dlužník, který není podnikatelem“. Z počátku účinnosti InsZ se tento výklad striktně dodržoval a nebylo přípustných výjimek. Dlužník tedy nesměl být držitelem živnostenského oprávnění a nesměl mít žádné dluhy z podnikání ani žádné dluhy z podnikatelské činnosti, jež na sebe převzal. Postupem času judikatura připustila, že držení živnostenského oprávnění není bezvýhradnou podmínkou a připouštěla menší množství starších dluhů z podnikání. Revizní novela tedy vyšla z názoru soudů a výslovně zakotvila v právní úpravě, že oddlužení může navrhnout fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání, tzn., že osoba může být podnikatelem, ale její dluhy jsou spotřebitelského charakteru. Pro právnickou osobu platí podmínka, že nesmí být dle zákona podnikatelem a kumulativně ještě nemá dluhy z podnikání (§ 389 odst. 1 a) InsZ). Zákon dokonce připouští výjimky, kdy je možné povolit oddlužení i tehdy, když dluhy pochází z podnikání (§ 389 odst. 2 InsZ).

Oddlužení je možné zahájit pouze na návrh, a to výhradně návrh dlužníka. Hlavním smyslem oddlužení je, že dlužníka po řádném a včasném splnění všech povinností insolvenční soud osvobodí od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny (§ 414 odst. 1 InsZ). Tímto ustanovením zákonodárce dává jasně najevo svůj záměr, kdy chce poskytnout dlužníkovi možnost se tzv. „postavit na nohy“ a začít od začátku bez dluhového zatížení. Oddlužení je tedy v podstatě sociální nástroj, který nesleduje ekonomické a hospodářské cíle insolvenčního práva.¹⁴⁰ Zákon nabízí dvě možnosti oddlužení, a to formou zpeněžením majetku dlužníka anebo plněním splátkového kalendáře (§ 398 odst. 1 InsZ).

Dle § 229 odst. 3 je osobou s dispozičními oprávněními od povolení oddlužení dlužník. Insolvenční správce má ohledně skutečností, jež by jinak odůvodňovaly odmítnutí či zamítnutí návrhu, informační povinnost před tím, než insolvenční soud schválí oddlužení (§ 403 odst. 1 InsZ). Tyto skutečnosti se mohou týkat např. majetkové podstaty či ekonomické budoucnosti dlužníka. *„Z tohoto insolvenční správce může učinit závěry ohledně poctivosti záměru dlužníka návrhu na povolení o dosažitelnosti zákonem minimálně vyžadované kvóty plnění z oddlužení o přístupu dlužníka k jeho povinnostem v insolvenčním řízení, může rovněž napadat nedostatek oprávnění dlužníka k podání návrhu ve smyslu požadavků uvedených v § 389 InsZ i samotný obsah návrhu na povolení oddlužení z hlediska vad, které by jinak*

¹⁴⁰ HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50.

odůvodňovaly jeho odmítnutí (§ 390 odst. 3 a § 393 InsZ).¹⁴¹ Na tyto skutečnosti insolvenční správce upozorní před rozhodnutím schůze věřitelů o způsobu oddlužení dlužníka (v tzv. námitkovém řízení).

Je poměrně zvláštní, že insolvenční soud ve svém rozhodnutí o schválení oddlužení uvede osobu insolvenčního správce, avšak tato informace je již dávno známa z rozhodnutí o úpadku a insolvenčního rejstříku.¹⁴²

Zásadní funkce insolvenčního správce nastává v okamžiku, kdy insolvenční soud schválí jako způsob oddlužení zpeněžení majtkové podstaty. Insolvenční správce provede zpeněžení dle ustanovení InsZ o konkursu a zpeněžení majtkové podstaty má tytéž účinky jako zpeněžení podstaty v konkursu. Dlužník má však dispoziční oprávnění k majetku, které získal poté, co nabylo právní moci schválení oddlužení. Po zpeněžení majetku se postupuje dále obdobným způsobem jako v případě konkursu, tj. správce vyhotoví konečnou zprávu a následuje rozvrhové usnesení.

¹⁴¹ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 1329.

¹⁴² HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50.

8. Odpovědnost insolvenčního správce

8.1. Odpovědnost dle InsZ

V ZKV byla odpovědnost správce konkursní podstaty upravena v § 8 odst. 2, kde bylo uvedeno, že správce je povinen postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, jež mu ukládá zákon nebo soud. „Přestože je zřejmé, že postavení správce (resp. jeho pravomoci a povinnosti) je srovnatelné s postavením statutárního orgánu nebo likvidátora úpadce, mám za to, že správčova odpovědnost za škodu se řídí zásadně pouze režimem podle § 420 ObčZ.“¹⁴³ ¹⁴⁴ Úprava odpovědnosti za škodu byla tedy v ZKV odpovědností za škodu způsobenou porušením právních povinností. Bylo tedy na správci, aby se vyvinil, neboť zavinění bylo presumováno. Ještě za účinnosti ZKV se zabýval odpovědností správce konkursní podstaty v jednom ze svých usnesení Nejvyšší soud a stanovil, že správce konkursní podstaty je povinen jednat ve své funkci s péčí řádného hospodáře. „Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.“¹⁴⁵ Na toto usnesení navazuje zákonodárce úpravou v § 37 odst. 1 InsZ, kdy odborná péče je, vedle porušení povinnosti uložené zákonem nebo rozhodnutím soudu, jedním z předpokladů vzniku správčovy odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu. Předně je ale třeba uvést, že insolvenční správce je povinen si ve své funkci počínat svědomitě a s odbornou péčí, je povinen vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby byli věřitelé uspokojeni v co největší míře. Insolvenční správce je navíc povinen upřednostnit společný zájem věřitelů, před zájmem svým (§ 36 odst. 1 InsZ). Úprava odpovědnosti je oproti úpravě v ZKV odpovědností bez zavinění - objektivní a své odpovědnosti se správce zproští pouze tehdy, když prokáže, že škodě či újmě, i přes veškeré vynaložené úsilí, jež lze po něm spravedlivě požadovat, nemohl zabránit (§ 36 odst. 1 druhá věta InsZ). Tomáš Pohl ve svém článku uvádí, že odpovědnost správce dle InsZ je odpovědností za zavinění, s čímž tedy, dle toho co jsem v předchozích větách uvedl, nemohu souhlasit.¹⁴⁶

¹⁴³ Dle § 420 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník byli předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu: a) porušení povinností, b) způsobená škoda, c) příčinná souvislost mezi porušením povinností a způsobenou škodou, d) zavinění.

¹⁴⁴ ZELEŇKA, Jaroslav a Jolana MARŠÍKOVÁ. *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář*. 2. vydání. Praha: Linde, 2002, s. 168.

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. Tdo 515/2007

¹⁴⁶ POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 7-8, s. 38.

Insolvenční správce neodpovídá pouze za škodu způsobenou jím samotným, ale i za škodu, jež způsobily osoby, které použil k plnění svých úkolů (např. své zaměstnance), dále za zaměstnance dlužníka v rozsahu své dosavadní činnosti nebo také za osoby ve smluvním vztahu s dlužníkem (§ 37 odst. 2 InsZ). Insolvenční správce nastupuje jako právní nástupce do práv dlužníka téměř výhradně pouze v konkursu dle § 246 odst. 1 InsZ. V jiných způsobech řešení úpadku by mohl být odpovědný pouze za zanedbání dohledu nad činností dlužníka. Exces nebo nenadálé vybočení dlužníka z jeho pracovních povinností nezakládá odpovědnost insolvenčního správce.¹⁴⁷

Insolvenční zákon upravuje v § 37 odst. 3 speciální případ odpovědnosti týkající se pohledávky za majetkovou podstatou.¹⁴⁸ Insolvenční správce je věřiteli odpovědný, pakliže mu vznikla újma tím, že nemohla být uspokojena jeho pohledávka za majetkovou podstatou, vzniklá na základě právního úkonu správce (dodávka energií, povolání znalce, úvěrové financování a další). Správce se může liberovat pouze tehdy, když prokáže, že v době, kdy právní úkon činil, nemohl rozpoznat, že majetková podstata nebude stačit k uspokojení této pohledávky. Insolvenční správce musí tedy pečlivě vždy zvážit, zdali je schopen pohledávky hradit (týká se zejména konkursu). Insolvenční správce může v případě úkonů, jež jsou vyžadovány věřitelským výborem, žádat, aby mu věřitelé na úhradu těchto nákladů poskytli finanční prostředky. To insolvenční správce zpravidla vždy udělá, neboť by se sám zbytečně vystavoval případnému nebezpečí, že bude muset vzniklé pohledávky hradit ze „své kapsy“. *„Převládá názor, že se jedná ve své podstatě o manažerskou odpovědnost statutárních orgánů společnosti za správu majetku, byť modifikovanou ve vztahu k osobě insolvenčního správce.“*¹⁴⁹ Nedojde-li k uspokojení věřitele v plné výši a včas, věřitel je oprávněn svůj nárok uplatňovat vůči insolvenčnímu správci (v konkursu) žalobou. Nejedná se však o incidenční spor (§ 203 odst. 4 InsZ)¹⁵⁰, ale spor civilní, který bude rozhodovat věcně a místně příslušný soud dle § 9 odst. 1 a 3 písm. r) a § 85 OSŘ.

Co se týče odpovědnosti státu za jednání insolvenčního správce, tak by se mohlo zdát, že na správce dohlíží jako státní orgán insolvenční soud, tedy že stát může za jednání správce odpovídat. Judikatura dovodila, že stát neodpovídá za škodu insolvenčního správce způsobenou tím, že správce porušil své povinnosti mu uložené zákonem či soudem. Insolvenční správce tedy sám nese majetkovou odpovědnost. Judikatura však také dovodila,

¹⁴⁷ Tamtéž s. 38

¹⁴⁸ Pohledávky za majetkovou podstatou se uplatňují vůči osobě s dispozičními oprávněními. Blíže v § 203 InsZ.

¹⁴⁹ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2014, s. 115.

¹⁵⁰ Dle výše uvedeného komentáře Beck se jedná o incidenční spor, domnívám se však, že se mýlí a jejich argumentace je chybná.

že odpovědnost státu je možná, avšak pouze v případech, kdy insolvenční soud pochybil ve své dohledací činnosti nad insolvenčním správcem. Konkrétně se bude jednat např. o situaci, kdy insolvenční soud nevydal pokyn ohledně vyloučení nějaké věci ze soupisu majetkové podstaty.¹⁵¹

Za porušení povinností uložených insolvenčnímu správci soudem nebo za porušení jiných povinností, je insolvenční soud oprávněn správcem uložit pořádkovou pokutu až do výše 200 000 Kč (§ 81 odst. 2 InsZ).

8.2. Trestněprávní odpovědnost

Trestní právo má charakter *ultima ratio*, tedy přichází na řadu až tehdy, kdy nepostačí postih dle jiných odvětví práva a „na řadu“ tedy přijde zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“). V literatuře jsem se již setkal s názory, zda by osoba insolvenčního správce pro svou nemalou důležitost neměla být zařazena mezi úřední osoby dle § 127 TZ. Tento názor je mylný, neboť insolvenční správce je osobou soukromého práva a tedy mezi úřední osoby nepatří. Koho zákon považuje za insolvenčního správce vymezuje v § 128.

Insolvenční správce se může dopustit při výkonu své funkce celé řady trestných činů (dále jen „TČ“), např. zpronevěry (§ 206 TZ), podvodu (§ 209 TZ) či poškození cizí věci (§ 228 TZ). Zákon však upravuje dva TČ, jež se vztahují přímo ke správci a insolvenčnímu řízení, a dva, jež se týkají insolvenčního správce velmi často.

Těmi dvěma TČ, jež se velmi často týkají insolvenčních správců jsou – Porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 TZ) a Porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti (221 TZ). Tohoto TČ se správce dopustí nejčastěji v konkursu a hrozí mu v případě škody velkého rozsahu až 8 let vězení.

V trestním zákoníku je dokonce TČ, který přímo chrání osobu insolvenčního správce – Porušení povinnosti v insolvenčním řízení (§ 225 TZ). Až na tři roky může být pachatelovi odňata svoboda, maří-li nebo hrubě ztěžuje výkon funkce insolvenčního správce, čímž ohrozí insolvenční řízení. Tento TČ uvádím pouze pro příklad, neboť zde se nejedná o trestněprávní odpovědnost insolvenčního správce.

Druhým TČ, který přímo zmiňuje insolvenčního správce, jsou Pletichy v insolvenčním řízení v § 226 TZ. Insolvenčního správce se týká až základní skutková podstata v odst. 3: „*Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude potrestán, kdo jako insolvenční správce, člen věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů v insolvenčním řízení přijme nebo si*

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000.

dá slíbit pro sebe nebo pro jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřisluší.“ Objektivní stránkou tohoto TČ je tzv. *pasivní úplatkařství*,¹⁵² kdy si insolvenční správce nechá slíbit nebo dokonce přijme úplatek, jimž způsobí věřitelům škodu a sám sobě přivodí majetkový prospěch. Příkladem jednání, jež naplňuje znaky skutkové podstaty, může být situace, kdy insolvenční správce přijme z majetku zahrnutého do majetkové podstaty vyšší odměnu, než jaká mu přísluší dle § 38 odst. 1 InsZ a vyhlášky č. 313/2007 Sb.¹⁵³¹⁵⁴

8.3. Pojištění insolvenčního správce

Insolvenční správce je při výkonu své činnosti odpovědný celým svým majetkem a zákonem je dáno, že musí být ve výkonu své funkce po celou dobu trvání pojištění (§ 23 InsZ). Pojištění insolvenčních správců upravuje vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců. Vyhláška stanovuje jako minimální limit pojistného plnění z pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout správci či jeho zaměstnanci během výkonu funkce, 1 000 000 Kč. Pro veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti se minimální limit stanoví jako součet částek všech ohlášených společníků dle přechodí věty. Pro insolvenční správce se zvláštním povolením je minimální limit stanoven na 10 000 000 Kč.

¹⁵² Tamtéž s. 2276

¹⁵³ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

¹⁵⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2276.

9. Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce

Insolvenčnímu správci náleží za výkon jeho funkce odměna a náhrada hotových výdajů. Je-li navíc insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu vedle odměny a náhrady výdajů i hodnota odpovídající výši této daně. K tomu, aby insolvenční soud správci daň priznal, je nutné, aby správce předložil soudu osvědčení o registraci plátce DPH.

Nárok na vyúčtování své odměny má i předběžný správce a další správci, kteří se na správě majetkové podstaty podíleli. (§ 302 odst. 3, 4 a 303 InsZ). Insolvenční správce, jež byl odvolán schůzí věřitelů, či zproštěn nebo odvolán z funkce insolvenčním soudem, předloží vyúčtování své odměny, hotových výdajů a nákladů insolvenčnímu soudu na jeho výzvu bezprostředně po ukončení funkce. Je-li to možné, insolvenční soud urychlí takovému správci úhradu dle § 38 odst. 5 InsZ. „*V situaci, kdy v daném insolvenčním řízení, v němž byl dlužníkův úpadek řešen konkursem, nebyl zpeněžen žádný majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, nelze odměnu insolvenčního správce určit podle § 1 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů a je namíste postupovat podle § 5 této vyhlášky*“¹⁵⁵. O výši odměny by tedy dle § 5 této vyhlášky rozhodoval insolvenční soud na základě délky doby řízení, náročnosti a celkového rozsahu činnosti insolvenčního správce.

Postup, jakým a z čeho je hrazena odměna a náhrada nákladů, je názorně vymezen v § 38 InsZ. Výše odměny se v případě konkursu určuje z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty určené k rozdělení mezi věřitele a z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek. Výše první složky se určuje z výtěžku, který insolvenční správce v konkursu vytěžil a který je určen k rozdělení mezi zajištěné a nezajištěné věřitele. Druhou složkou je počet přezkoumaných přihlášek, kdy insolvenčnímu správci náleží za každou přihlášenou pohledávku 1000 Kč až do maximální výše 1 000 000 Kč. Nejmenší možná odměna, jež může v konkursu správci připadnout, činí 45 000 Kč. Pro bližší čísla výpočtu odměny odkazují přímo na vyhlášku č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů (dále jen „vyhláška 313/2007 Sb.“). Stejně tak v případě reorganizace a konkursu, kdy si myslím, že pro účely této práce stačí odkázat na uvedenou vyhlášku.

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010 sen. zn. 29 NSČR 27/2010

Odměna a hotové výdaje (event. DPH) jsou pohledávkou za majetkovou podstatou (§ 169 odst. 2 a InsZ) a uspokojují se primárně z majetkové podstaty (částka jde na účet dlužníka). Pokud k tomu majetková podstata nepostačí, tak se hradí ze zálohy na náklady insolvenčního řízení (na účet insolvenčního navrhovatele) a to dle § 108 odst. 2 InsZ až do výše 50 000 Kč. Není-li ani ze zálohy možné pohledávku uhradit, nastupuje jako poslední možnost stát, který však uhradí maximálně 50 000 Kč na odměnu a 50 000 Kč na hotové výdaje, tedy v souhrnu může obdržet od státu (daňových poplatníků) až 100 000 Kč (§ 38 odst. 2 InsZ). Insolvenční správce je motivován, aby co nejvíce omezil náklady v průběhu řízení, neboť pro něj a pro věřitele zůstane více prostředků na rozdělení. Tím se tedy spojuje zájem věřitelů se zájmem insolvenčního správce.

Insolvenční správce musí výši své odměny a hotových výdajů vyúčtovat v konečné zprávě, popř. ve zprávě o své činnosti. Insolvenční soud má moderační právo, kterým může po projednání (nezáleží na souhlasu či nesouhlasu) s věřitelským výborem výši této částky snížit nebo zvýšit. Zákon demonstrativně uvádí jako důvody snížení odměny porušení povinností (§ 36 InsZ) nebo neprovedení částečného rozvrhu, ačkoli to stav zpeněžení majetkové podstaty umožňoval (§ 38 odst. 3 InsZ).

Vyhláška 313/2007 Sb. upravuje kromě způsobu výpočtu odměny u jednotlivých způsobů řešení úpadku též hotové výdaje insolvenčního správce. Hotovými výdaji insolvenčního správce budou dle §7 vyhlášky zejména cestovné, poštovné, telekomunikační poplatky, opisy a fotokopie nebo i znalecké posudky či odborná vyjádření. Bližší způsob konkrétního výpočtu je také upraven ve vyhlášce.

10. Úhrada nákladů insolvenčního správce

Věřitelé mohou se souhlasem insolvenčního soudu poskytnout správci zálohu k úhradě jeho výdajů s tím, že se určí podmínky vyúčtování a případně i účel, ke kterému je záloha poskytnuta (§ 39 odst. 1 InsZ). Žádného věřitele nelze nutit k poskytnutí zálohy, neboť se jedná o plnění dobrovolné. Záloha se poskytuje insolvenčnímu správci přímo na jeho účet a správce je povinen bez zbytečného odkladu kdykoliv v průběhu řízení věřiteli zálohu vrátit. Může se jednat například o nedostatek peněžních prostředků v majetkové podstatě dočasněho charakteru, kdy insolvenční správce po překlenutí potíží zálohu vrací zpět.¹⁵⁶

Další dva odstavce ust. § 39 jsou z hlediska praxe velice zajímavé a mohou přivodit problémy. Insolvenční správce je povinen náklady na svou činnost, ke které je dle zákona povinen, hradit ze svého a ty jsou poté zahrnuty v jeho odměně. Mohou nastat situace, kdy k těmto činnostem využije jiného a se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru pak budou tyto náklady hrazeny z majetkové podstaty. Kvalifikační předpoklady, jež jsou podmínkou pro povolení vykonávat funkci insolvenčního správce a následné ustanovení do funkce, by měly být dostatečnými zárukami toho, že je správce svou funkcí schopen vykonávat sám na své náklady bez pomoci jiných.¹⁵⁷ Avšak v situaci, kdy správce bude mít např. vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě a bude se jednat o složitý konkurs, ke kterému mu objektivně jeho znalosti ekonomie (byť z ní skládal zkoušku) nepostačují, je možné se souhlasem věřitelského výboru využít pomoci odborníka - ekonoma a náklady z toho vzniklé uhradit z majetkové podstaty. Zákonodárce se snaží zamezit zbytečnému plýtvání peněz z majetkové podstaty, které by jinak připadly věřitelům dlužníka. To by si však měl uvědomovat i sám správce, poněvadž jeho odměna se odvíjí od výsledného zpeněžení majetku dlužníka.

¹⁵⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s 91.

¹⁵⁷ Např. zastupování před soudem a u jiných orgánů, vedení účetnictví, daňové přiznání atd.

11. Porovnání úpravy insolvenčního správce v ČR s úpravou ve Slovenské republice

11.1. Prameny úpravy

Česká i slovenská rekodifikace insolvenčního (konkurzného) práva započala svou stěžejní etapu zhruba ve stejné době. V roce 2004 byla zveřejněna jak první slovenská, tak již několikátá pracovní verze rekodifikace českého úpadkového práva, které se později na svých územích staly úpravami platnými a účinnými. Ta slovenská, i přes tuhý odpor správců i veřejnosti, byla schválena a nabyla účinnosti 1. 1. 2006 jako zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (dále jen „ZKR“).¹⁵⁸

Druhým základním pramenem úpravy správce (na Slovensku bez jakéhokoliv přívlastku) je zákon č. 8/2005 Z.z., o správcích a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (dále jen „ZS“).

11.2. Charakteristika úpadkového řízení

Slovenská úprava stejně jako ta naše připouští stejné způsoby řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka, avšak s jistými odlišnostmi od české úpravy. Slovenské právo tedy upravuje konkurs (konkurz), oddlužení (oddlženie) a také reorganizaci, která se však nazývá reštrukturalizácia.

ZKR tedy upravuje: *„riešenie úpadku dlžníka speňažením majetku dlžníka a kolektívnym uspokojením jeho veriteľ'ov alebo postupným uspokojením veriteľ'ov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne; zákon upravuje aj riešenie hroziaceho úpadku dlžníka a oddlženie fyzickej osoby.“*¹⁵⁹

„Vcelku vzato se nemohu ubránit pocitu, že povinné disciplíny insolvenčního práva, tj. části o konkurzu (část druhá), se slovenský zákonodárce zhostil podstatně lépe než volné disciplíny, tj. části o reorganizaci (část třetí). Nedostatky třetí části jsou ještě umocněny tím, že se slovenský zákonodárce rozhodl nepoužít (s výjimkou prvních deseti definičních paragrafů) společné části obsahující substantivní insolvenční právo, ale část druhou (konkurz) i třetí (reorganizace) koncipoval jako samostatné právní úpravy. Část třetí tak na

¹⁵⁸ RICHTER, Tomáš. Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu). *Právní rozhledy*. 2005, č. 20, s. 731.

¹⁵⁹ § 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

*jednu stranu trpí repetitivností (např. v úpravě přihlašování pohledávek), na druhou stranu však řada ustanovení podstatných pro proveditelnost reorganizace zopakována nebyla, což může vést k problémům v reorganizačním řízení.*¹⁶⁰

11.3. Charakteristika správce

Dle slovenské právní úpravy se správcem může stát fyzická osoba nebo osoba právnická – veřejná obchodní společnost nebo komanditní společnost. Správce není, stejně jako v InsZ, účastníkem řízení. Mezi účastníky řízení řadí ZKR dle § 24 dlužníka, navrhovatele a věřitele, kteří v řízení uplatnili své pohledávky. Je potřeba rozlišovat správcovo procesní postavení v samotném konkurzním řízení a řízení vyvolaném konkurzem. V samotném konkurzním řízení nemá správce postavení účastníka, nýbrž zvláštní procesní postavení (stejně to vymezuje i česká úprava). Ve slovenské právní úpravě se dá postavení správce vůči úpadci přirovnat k mandátnímu vztahu.¹⁶¹ V klasickém mandátním vztahu by měl mandatář sice spravovat a zpeněžovat majetek ve prospěch mandanta, zde správce musí konat i v neprospěch svého mandanta-úpadce. Musí podávat odpůrčí žaloby, žaloby na neplatnost právních úkonů aj. Stejně jako v našem insolvenčním řízení, tak i ve slovenském, nemá obecně správce postavení zástupce věřitelů, i když je stejně jako u nás do jisté míry na svém ustanovení i setrvání ve funkci na věřitelích závislý.¹⁶²

Slovenský ZS na rozdíl od českého ZoIS vymezuje v § 3 základní povinnosti správce, jež je povinen plnit. Zákon o správcích přímo upravuje (§ 3 odst. 5), že správce nesmí poskytnout věřiteli žádnou výhodu či provizi za to, že bude do funkce dosazen. Stejně tak v odst. 6 zákon zakazuje správcí přijmout od osoby na konání zúčastněné přijmout dar nebo jinou výhodu za to, že se dá důvodně předpokládat, že má být ovlivněna jeho nestrannost rozhodování či úsudku.

Slovenská právní úprava úpádkového práva rozlišuje (v závislosti na fázi a způsobu řešení úpadku) tyto druhy správců:

- a) Předběžný správce
- b) Správce
- c) Reštrukturalizační správce

¹⁶⁰ RICHTER, Tomáš. Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu). *Právní rozhledy*. 2005, č. 20, s. 732.

¹⁶¹ Vztah mandant vs. mandatář byl v našem právu upraven v Obchodním zákoníku v § 566 a násl.. Dnes nahrazen smlouvou o příkazu dle NOZ.

¹⁶² ĎURICA, Milan. Právne postavenie správcu a zodpovednosť správcu za výkon jeho činnosti. *Sborník karlovarské právnické dny*. 2010, č. 18, s. 13-14.

- d) Dozorný správce (vykonáva dozor nad plnením reštrukturalizačného plánu)
- e) Správce v rámci konaní oddlužení

Reštrukturalizačného správce jmenuje soud v usnesení, kterým povoluje reštrukturalizácii dlužníka. Jedná se o osobu, jež byla pověřena věřitelem nebo dlužníkem, aby vypracovala reštrukturalizační posudek.

Správce v rámci konaní oddlužení nastupuje až po skončení konkurzu dlužníka. Soud určí správce (toho kdo vykonával funkci v době zrušení konkurzu), kterému dlužník poukáže vždy na konci zkušebního roku soudem určenou sumu, z níž správce uspokojuje věřitele dlužníka a vyčlení si z ní svou částku na odměnu.

Předběžného správce jmenuje konkurzní soud v období po začátku konkurzního řízení, pakliže je to potřebné z důvodu zjištění dlužníkového majetku. Soud předběžného správce jmenuje náhodným výběrem prostřednictvím programových a technických prostředků stanovených Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky. Soud ustanoví předběžného správce jen tehdy, má-li pochybnosti o tom, že dlužník nedisponuje dostatečným množstvím majetku k uspokojení pohledávek věřitelů, pakliže však soud dojde k závěru, že dlužník disponuje majetkem, jež stačí k pokrytí nákladů konkurzu, tak předběžného správce nejmenuje.¹⁶³

Pokud je ustanoven předběžný správce, pak tento provádí úkony, které jsou stanoveny především v § 21 odst. 1 ZKR, přičemž předběžnému správci náleží při zjišťování majetku dlužníka stejné oprávnění jako správci při konkurzu. Předběžný správce je povinen o svých zjištěních průběžně informovat soud a nejpozději do 45 dní od ustanovení podat soudu závěrečnou správu o majetnosti anebo nemajetnosti dlužníka.

Naproti tomu česká právní úprava stanovuje širší okruh případů, kde soud ustanoví, nebo může ustanovit předběžného správce, přičemž předběžnému správci nenáleží pouze zjišťování majetku dlužníka.

Nestanoví-li insolvenční soud o osobě insolvenčního správce jinak v rozhodnutí o úpadku, stává se předběžný správce po tomto rozhodnutí insolvenčním správcem s plnou působností. Slovenský předběžný správce vykonává funkci do zániku účinků začátku konkurzního řízení, přičemž dle ustanovení § 22 ZKR v usnesení o prohlášení konkurzu soud do funkce správce ustanoví předběžného správce. Naopak v české právní úpravě platí, že insolvenční soud o osobě insolvenčního správce může v rozhodnutí o úpadku stanovit jinak,

¹⁶³ NOVOTNÁ, Jana MATULOVÁ, Marianna. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii s komentárom*. Žilina: Poradca s.r.o., 2012, s. 52.

v opačném případě se předběžný správce po tomto rozhodnutí stává insolvenčním správcem s plnou působností.

11.3.1. Ustanovení správce do funkce

Podle § 22 je správce do své funkce ustanoven soudem v usnesení o prohlášení konkurzu, jímž soud zároveň vyzývá věřitele k přihlášení pohledávek. Za správce může soud ustanovit jen osobu zapsanou do seznamu správců. Do seznamu správců je možné zapsat pouze správce – fyzickou osobu, která je občanem Slovenské republiky, členem státu EU nebo smluvního státu Dohody o EHP. Dále musí být správce plně způsobilý k právním úkonům, mít trvalý pobyt na území Slovenské republiky či jiného členského státu a být bezúhonnou, důvěryhodnou a odborně způsobilou osobou (§ 21 odst. 1 ZS). Dle nové úpravy dochází v seznamu správců k rozčlenění správců na jednotlivé oddíly (§ 20 odst. 2 ZS), a to:

- a) oddíl restrukturalizačních správců,
- b) oddíl konkurzních správců pro právnické osoby a
- c) oddíl konkurzních správců pro fyzické osoby.

Správci se mohou zapsat do všech tří či jen do jednoho oddílu, v jehož rámci se specializují.

Soud ustanoví správce taktéž na základě náhodného výběru pomocí technických a programových prostředků schválených ministerstvem; to neplatí, jestliže jde o ustanovení správce na návrh schůze věřitelů. Stejně jako v naší právní úpravě není správce oprávněn odmítnout své ustanovení do funkce, může tak učinit pouze z důležitých důvodů.¹⁶⁴ Správce ustanovený v usnesení o vyhlášení konkurzu není oprávněn zpeněžovat konkurzní podstatu a svou funkci vykonává jen do první schůze věřitelů. Takový správce má povinnost zjistit majetek úpadce, vypracovat seznam pohledávek a přezkoumat je. Věřitelé jsou oprávněni správce na první schůzi věřitelů bez uvedení důvodu vyměnit za nového (u nás schůze věřitelů musí správce nejprve odvolat).¹⁶⁵ Podle ustanovení § 36 ZKR do působnosti schůze věřitelů náleží rozhodování o výměně správce. O výměně správce se rozhoduje vždy na první schůzi věřitelů. Jestliže se schůze věřitelů usnese na výměně správce, soud dosavadního správce jedním usnesením odvolá a ustanoví do funkce správce nového. Obdobné platí podle ustanovení § 29 odst. 1 InsZ, podle kterého platí, že na schůzi věřitelů, která nejbližší následuje po přezkumném jednání, se mohou věřitelé usnést, že insolvenčním soudem

¹⁶⁴ Stejně jako u nás se bude jednat o zahraniční cesty, zdravotní důvody atd. Mělo by se jednat o překážky trvalejšího charakteru.

¹⁶⁵ ĎURICA, Milan. Právne postavenie správcu a zodpovednosť správcu za výkon jeho činnosti. *Sborník karlovarské právnické dny*. 2010, č. 18, s. 12.

ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a ustanovují správce nového. Rozdíl spočívá v tom, že insolvenční soud dosavadního insolvenčního správce neodvolává a neustanovuje správce nového, avšak pouze podle ustanovení § 29 odst. 2 InsZ usnesením potvrdí nového insolvenčního správce; nepotvrdí jej pouze tehdy, nesplňuje-li insolvenční správce podmínky uvedené v insolvenčním zákoně.

Správce po dobu konkurzu vykonává správu majetku podléhajícího konkurzu, zpeněžuje majetek a z výtěžku zpeněžení v souladu se zákonem o konkurzu a restrukturalizaci uspokojuje věřitele úpadce. Správce však v souladu se ZKR vykonává i další práva a povinnosti (viz dále).

Další schůze věřitelů může rozhodnout o výměně správce pouze v zákonem stanovených případech, a to i v případě, kdy správce neporušil žádnou svoji povinnost. V českém právu není další výměna insolvenčního správce svěřena do rukou schůze věřitelů, ale soudu.

11.4. Přihlášení pohledávek

Přihláška pohledávky se podává v jednom stejnopise u správce, a správci musí být doručena ve lhůtě do 45 dní od prohlášení konkurzu (do 45 dní ode dne zveřejnění usnesení o prohlášení konkurzu v Obchodním věstníku); v jednom stejnopise věřitel doručí přihlášku rovněž na soud (§ 28 odst. 2 ZKR). „*Správca nie je povinný vyzývať veriteľov, aby si prihlásili svoje pohľadavky, ani ich o tomto ich práve žiadnym spôsobom upovedomovať.*“¹⁶⁶ Již skutečnost, že přihlášky se dle slovenského práva doručují správci, svědčí o větší míře pravomocí a odpovědnosti správce než je tomu v české právní úpravě, kdy přihlášky jsou podávány pouze u insolvenčního soudu. Rovněž věřitel je povinen bez zbytečného odkladu písemně informovat správce o každé skutečnosti, která může zakládat zánik jeho účastenství. Podle ustanovení § 30 odst. 2 ZKR podání, kterým byla uplatněná pohledávka, která se v konkurze uplatňuje přihláškou, nelze opravit ani doplnit. Proto pokud věřitel zjistí, že jeho přihláška obsahuje chybu nebo je neúplná, měl by vzít svoji původní přihlášku zpět a zaslat přihlášku novou. V tomto směru se doporučuje přihlásit pohledávku co nejdříve a kontaktovat správce, zda přihlášenou pohledávku zapsal do seznamu pohledávek, jelikož podle ustanovení § 31 odst. 1 ZKR má správce povinnost přihlášené pohledávky zapisovat do seznamu průběžně a jestliže věřitel o to požádá, správce mu bezodkladně vydá potvrzení, zda jeho pohledávka byla zapsána do seznamu pohledávek. V tomto směru je úprava českého práva

¹⁶⁶ ŠTOFKOVÁ, Petra. *Postavenie správcu v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní*. 2012, s. 54.

mnohem benevolentnější, jelikož podle ustanovení § 188 odst. 2 InsZ platí, že nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravu a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží.

Nejpozději 5 dní před konáním první schůze věřitelů správce doručí jeden stejnopis seznamu pohledávek na soud. Podle ustanovení § 30 odst. 1 ZKR správce bez zbytečného odkladu po uplynutí základní přihlašovací lhůty předloží soudu spolu se svým stanoviskem seznam podání, o kterých má za to, že se na ně nepřihlíží jako na přihlášky, přičemž soud bez zbytečného odkladu usnesením určí, zda se na tato podání přihlíží jako na přihlášku. Usnesení soud doručí správci, který o něm uvědomí dotknuté osoby. Podle české právní úpravy není stanovisko insolvenčního správce k tomu, zda se k přihlášené pohledávce přihlíží či nikoliv, potřeba a rovněž insolvenční soud o nich žádným způsobem nerozhoduje. Podle ustanovení § 173 odst. 1 InsZ k přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud jednoduše nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.

11.5. Popření a zjištění pohledávky

Podle ustanovení § 32 odst. 1 ZKR platí, že jestliže správce při zkoumání pohledávky zjistí, že pohledávka je sporná, je povinen ji ve sporném rozsahu popřít. Podobné výslovné ustanovení česká právní úprava neobsahuje, avšak ke stejnému závěru je možné dojít i bez takového výslovného ustanovení. Kromě správce je oprávněn popřít přihlášenou pohledávku přihlášený věřitel písemným podáním u správce na předepsaném tiskopise, a to co do právního důvodu, vymahatelnosti, výšky, pořadí, zabezpečení zajišťovacím právem nebo pořadí zajišťovacího práva (§ 32 odst. 2 ZKR). Podle ustanovení § 192 odst. 1 InsZ je v českém právu možné popřít pravost (rovněž popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění), výši a pořadí přihlášené pohledávky.

Správce může podle ustanovení § 32 odst. 3 ZKR popřít pohledávku, a to do 30 dní od uplynutí základní lhůty pro přihlášení pohledávek a v případě opožděně přihlášené pohledávky (§ 28 odst. 3 ZKR) do 30 dní od zveřejnění zapsání pohledávky do seznamu pohledávek v Obchodním věstníku. Z důvodu vysokého počtu přihlášek nebo jiného vážného důvodu soud může i opakovaně na návrh správce nebo bez návrhu prodloužit správci lhůtu na popření pohledávek. Podle ustanovení § 192 odst. 2 InsZ insolvenční správce může při

přezkumném jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek, podle české právní úpravy tak může insolvenční správce popřít pohledávku nejpozději do konce přezkumného jednání, přičemž přezkumné jednání se koná ve lhůtách dle ustanovení § 137 InsZ.

11.6. Zjišťování, sepisování a správa majetku

Zjišťování majetku je v obou právních úpravách jedním ze základních povinností správce. Správce zjišťuje majetek po celou dobu konkurzu, primárně však vychází ze seznamu, který mu předložil úpadce. Správce vede vlastní šetření o majetku, dále jsou mu však povinni poskytnout součinnost členové věřitelského výboru (§ 73 odst. 1 ZKR) a další osoby a orgány uvedené v § 74 a § 75 ZKR. Soupis majetku se vždy zveřejňuje v Obchodním věstníku a správce je povinen jej pravidelně aktualizovat. Správce vede soupis majetku podstat jak pro všeobecnou podstatu, tak pro každou oddělenou podstatu. Tento soupis je správce povinen vyhotovit do 60 dnů od vyhlášení konkurzu. Stejně jako v naší úpravě soupis majetkové podstaty je soupis majetku podstat nezbytným předpokladem pro následné zpeněžení majetku. Naše právní úprava na rozdíl od slovenské dovoluje dle § 223 InsZ upustit v případech stanovených zákonem od sepisování soupisu majetkové podstaty. Tak se bude dít nejčastěji v případě nepatrného konkursu.

Správce se stejně jako u nás stává po prohlášení konkurzu osobou s dispozičními oprávněními. Co se týče správy majetku a toho jak bránit majetek úpadce, není slovenská úprava nikterak odlišná od té v InsZ. Zajímavostí je však ust. § 86 odst. 3, které upravuje možnost přenechat majetek patřící úpadci, který podléhá konkurzu, do nájmu třetí osobě. Správce však musí takovou smlouvu uzavřít za podmínek a v takové výši, za jaký se předmět nájmu pronajímá v daném místě a čase.

11.7. Zpeněžení majetku a uspokojení věřitelů

Správce je povinen bezodkladně zpeněžit majetek ohrožený zkrádem ihned po svém ustanovení do funkce. Ostatní majetek je oprávněn zpeněžit až po první schůzi věřitelů. Správce může dle § 32 odst. 1 ZKR zpeněžit majetek následovně:

- a) vyhlásit veřejnou obchodní soutěž
- b) pověřit prodejem majetku dražebníka
- c) pověřit prodejem majetku obchodníka s cennými papíry
- d) zorganizovat dražbu, nabídkové řízení anebo jiný soutěžní proces směřující k prodeji majetku

e) prodat majetek jiným vhodným způsobem

Nemovitost může správce zpeněžit pouze veřejnou dražbou. Veškeré věci týkající se této dražby musí správce zveřejnit v Obchodním věstníku.

Správce není při prodeji majetku vázán smluvními předkupními právy, jedná-li se však o právo věcné, je povinen oprávněnému z předkupního práva předmět prodeje nabídnout.

Správce na základě rozvrhu uspokojuje věřitele v tom rozsahu, v jakém podali svoji přihlášku. Více jim přiznat nesmí. Nezabezpečené pohledávky správce uspokojuje ze všeobecné podstaty, ty zabezpečené uspokojuje z oddělené. Před sestavením rozvrhu je správce ještě povinen sestavit seznam pohledávek proti podstatě. Rozvrh správce předloží ke schválení příslušnému věřitelskému orgánu, avšak neschválili jej, je správce nucen předložit rozvrh ke schválení soudu. Rozvrh správce sestavuje zvlášť pro všeobecnou a zvlášť pro oddělenou podstatu.

11.8. Shrnutí

Mým cílem bylo ve stručnosti popsat obecně funkci správce ve slovenském úpadkovém právu a následně jeho povinnosti a odlišnosti v konkurzu. Podrobnější rozbor správce by byl nad rámec této diplomové práce. Dle mého názoru je úprava správce do jisté míry velmi podobná (což je pochopitelné) a potýká se mnohdy s podobnými problémy jako u nás (např. problém provozoven/kancelárií nebo odvolání správce věřiteli).

12. Závěr a úprava insolvenčního správce de lege ferenda

12.1. Úprava institutu insolvenčního správce de lege ferenda

12.1.1. Vysokoškolské vzdělání

Zákon jako jednu z podmínek pro vydání povolení k výkonu funkce správce udává požadavek vysokoškolského magisterského vzdělání. Já se však domnívám, byť zákonodárce oproti ZKV podmínky zpřísnil, že by měla být funkce insolvenčního správce povolena pouze osobám, kteří vystudovali buď právnickou anebo ekonomickou fakultu. Dokonce se domnívám, že by zákonodárce mohl jít ve svých úvahách ještě dál a uvažovat o tom, že pouze absolventi právnické fakulty budou moci být ustanoveni do funkce správce. Pochopitelně je třeba v řízení mít i jisté ekonomické znalosti, avšak v poměru s objemem právní materie se domnívám, že ten nepoměr je zcela diametrální. Insolvenční správce musí podrobně a v souvislostech být schopen aplikovat 434 § insolvenčního zákona, nehledě na celkovou právní úpravu v České republice. Bez znalostí občanského zákoníku, zákona o korporacích atd. dle mého mínění prostě nemůže insolvenční správce fungovat tak, aby byl zajištěn řádný průběh řízení. Samozřejmě, je možné že si správce-ekonom najme na právní otázky právníka, ale těch otázek je tolik, že se řízení ohromně prodraží a ztratí svůj základní smysl. Naproti tomu náklad, které vynaloží správce – právník na např. účetní záležitosti je ve vztahu k nákladům advokáta zcela mizivý.

12.1.2. Provozovny

Otázka provozoven je v posledních týdnech nejvíce „palčivou“ otázkou na poli insolvenčního práva, potažmo insolvenčního správce. Vyhláškou č. 355/2013 Sb. bylo správcům umožněno vykonávat jejich činnost mimo sídlo díky zřízení provozoven. Tím, že si insolvenční správci mohou v jiných obvodech zřizovat provozovny, dochází k vyššímu přidělování případů velkým správcům na úkor ostatních (někteří až 60 provozoven). Ztotožňuji se s názorem Asociace insolvenčních správců, že jakékoliv omezování správců v jejich možnosti zřizovat provozovny a tím pádem trestat někoho za rozšiřování svého „podnikání“ je v roce 2015 poněkud zvláštní. Avšak dochází k tomu, že si správce zřizuje provozovny v barech, lesních chatách a v podobných nevyhovujících objektech. Tomu má zabránit vyhláška 101/2015 Sb., jež mění vyhlášku 355/2013 Sb. v tom smyslu, že insolvenční správce bude muset být v úředních hodinách osobně přítomen ve své provozovně

a tyto úřední hodiny nesmí kolidovat s jinou provozovnou či sídlem. Stanovisko asociace insolvenčních správců je pochopitelně k této věci zcela protichůdné a negativní, jak z důvodu protiústavnosti nebo nedostatku kompetence Ministerstva spravedlnosti k tak radikálnímu zásahu.¹⁶⁷

Dle mého je takováto novela velmi nešťastná, neboť ze smyslu a účelu jak InsZ tak ZoIS nevyplývá, že by insolvenční správce nemohl na provozovně vykonávat svou činnost prostřednictvím svých zaměstnanců, ba naopak viz § 37 odst. 2 InsZ. Zcela jistě je potřeba nápravy ve věci zřizování fiktivních provozoven, ale myslím si, že takto radikálně zasáhnout není na místě.

12.1.3. Novela insolvenčního zákona

Naším legislativním procesem již putuje nový návrh úpravy InsZ, který by měl být účinný od 1. 7. 2016. Ministerstvo spravedlnosti vidí jako jednu z nejdůležitějších potřeb nové úpravy „*posílit dohled nad výkonem činnosti insolvenčního správce, tak aby byl insolvenční správce nucen respektovat zejména hlavní smysl a účel insolvenčního zákona a postupoval při výkonu své funkce způsobem garantujícím práva věřitele i dlužníka. Insolvenční správci nesmějí být pouze „vzájemně si konkurujícími podnikateli“, kteří na úkor kvality výkonu své funkce usilují o získání co největšího počtu insolvenčních věcí za účelem maximálního navýšení svých příjmů. Naopak, insolvenční správci by měli být de facto veřejnoprávními orgány respektujícími primárně základní zásady insolvenčního řízení, stejně jako další povinnosti stanovené příslušnými právními předpisy tak, aby žádný z účastníků insolvenčního řízení nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.*“¹⁶⁸

S touto myšlenkou ministerstva nelze jinak než souhlasit. Konkrétní problémové jevy spatřuje ministerstvo v:¹⁶⁹

- a) problému zřizování fiktivních provozoven (viz výše),
- b) nedostatečné pravomoci ministerstva v oblasti ukládání sankcí insolvenčním správcům,

¹⁶⁷ Stanovisko Asociace insolvenčních správců, o.s., k novele vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR č. 355/2013 Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně, provedené vyhláškou č. 101/2015 Sb., s účinností od 1. 8. 2015

¹⁶⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 2.

¹⁶⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 3.

- c) složitosti a netransparentnosti insolvenčního řízení,
- d) přetíženosti soudního aparátu,
- e) v nedostatečné možnosti regulovat nekompetentní subjekty, jež za úplatu připravují insolvenční návrhy a
- f) v podávání tzv. „šikanózních insolvenčních návrhů“.

Zákonodárce se v revizní novele přiklonil na úrovni okresních soudů k teritoriálnímu principu vedení seznamu insolvenčních správců v případě řešení úpadku oddlužením, díky čemuž mělo dojít k minimalizaci nákladů na obou stranách a větší dostupnosti komunikace mezi dlužníkem a správcem. Tento záměr, z důvodu problémového upravení provozoven, nebyl naplněn a ministerstvo přichází s novým řešením, neboť „rotační systém“ se v případě řešení úpadku oddlužení neukázal správnou volbou. Ministerstvo chce změnit dosavadní systém ustanovování správců v § 25 odst. 2 InsZ tak, že správci budou do seznamu insolvenčních správců zapisováni podle svého sídla, nikoliv provozovny.¹⁷⁰ Bude tedy změněn algoritmus ustanovování správců do řízení pouze na základě jeho sídla v seznamu insolvenčních správců.¹⁷¹ Z toho vyplývá, že bude existovat v obecné části seznamu jeden krajský seznam pro řešení dlužníkovy úpadku konkurzem a jeden pro řešení dlužníkovy úpadku oddlužením.

V souvislosti s oddlužením má nová právní úprava zamezit tomu (§ 29 InsZ), aby mohli věřitelé spolu se smluveným správcem ovládnout dané řízení na úkor ostatních věřitelů.¹⁷²

Dále ministerstvo navrhuje zapisovat insolvenčního správce do obecné nebo zvláštní části seznamu pouze jednou a to bez ohledu na to zda je správce fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost. Tímto krokem dojde k omezení počtu přidělů případů veřejné obchodní společnosti, neboť bude zapsána pouze jednou bez ohledu na počet ohlášených společníků.¹⁷³ Za klíčovou oblast nové úpravy považuje ministerstvo zřízení nápravy v možnosti kontroly a postihu insolvenčních správců. Ministerstvo přiznává, že se jí regulace výkonu činnosti správce vymkla poněkud kontrole a nyní chce ve věci zjednat nápravu. Tato nutnost vyvstala opět v souvislosti s úpravou provozoven, kdy byly zjištěny nedostatky při provedených

¹⁷⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 72.

¹⁷¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 18.

¹⁷² Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 19.

¹⁷³ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 19.

kontrolách a z toho plynoucí nedostatečná možnost následného postihu. Ministerstvo čerpá inspiraci ze zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, kdy chce podobně upravit jak preventivní kontrolu v podobě provádění kontrol, tak možnost požadovat písemné vyjádření, nahlížet do účetní evidence či kontrolovat zákonnost postupu insolvenčního správce v insolvenčním řízení aj.¹⁷⁴ V případě, že by ministerstvo došlo k tomu, že správce své povinnosti porušil, může s ním zahájit řízení o správním deliktu a být mu uloženo napomenutí, pokuta či dokonce zrušení povolení.

12.2. Závěr

V úvodu této diplomové práce jsem si vytyčil jako cíl porozumět a pochopit výkon funkce insolvenčního správce a tím i celé insolvenční právo. Musím se opět zmínit o tom, že si myslím, že by se výuce insolvence mělo věnovat na vysoké škole podstatně více prostoru oproti jiným, skoro bych řekl zbytečným předmětům. To však je čistě můj názor, který stejně pranic nezmění. Jsem toho názoru, že insolvenční právo jako studijní obor není vůbec lehkou disciplínou, už samotné navýšení paragrafů je toho důkazem. V zákoně o konkursu a vyrovnání si insolvenční právo vystačilo s pouhými 73 §, ale v insolvenčním zákoně již pracujeme se 434 §.

Ač jsem v přechozím bodě popsal některé skutečnosti, jež se domnívám, že by se měly a daly řešit lépe, tak si myslím, že současná úprava spolu s chystanými změnami nebude špatnou úpravou. Cílem zákonodárce musí být nabídnout zákon dostatečně srozumitelný, aby nevznikaly výkladové problémy a též aby se pojem insolvence zbavil jistého stigma, jež mezi veřejností má. Insolvence je a bude součástí společnosti založené na tržním hospodářství a insolvenční správce je ten, který má být součástí toho, aby došlo ke spravedlivému uspořádání majetkových poměrů. Insolvenční správce není, podobně jako exekutor, ten co „šikanuje“ dlužníka a snaží se rozprodat veškerý jeho majetek.

S účinností insolvenčního zákona došlo opravdu k revoluční úpravě úpadkového práva, kdy došlo k novým způsobům řešení úpadku či hrozícího úpadku s důrazem na sanační způsoby řešení. Podle dostupných statistik však reorganizace nenaplnuje do ní vnesené naděje a stále statistickým údajům „vévodí“ konkurs. U fyzických osob-spotřebitelů však nová úprava oddlužení zaznamenala zcela jiný nástup. Oddlužení zažívá jakýsi „boom“ v posledních letech, neboť poskytuje dlužníkům možnost se části svých dluhů zbavit a zbylá

¹⁷⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 91, 94.

část jim bude prominuta a oni tak budou moci ve svém ekonomickém životě pokračovat s „čistým štítem“.

Podobně radikální změnu jako insolvenční zákon přinesla i úprava zákona o insolvenčních správcích. V zákoně o konkursu a vyrovnání bylo úpravě správce věnováno jen několik málo odstavců, kdežto s novou úpravou mají insolvenční správci samostatný zákon čítající 46 §. Samotná koncepce a struktura zákona je dle mého názoru zcela v pořádku. Zákon je přehledný a považuji za dobrý krok, že se hmotněprávní úprava insolvenčních správců vyčlenila z obecného zákona, neboť se jedná o natolik důležitý institut, že několik odstavců bylo zcela nedostačujících.

Já osobně jsem rád, že jsem se úpravou insolvenčního práva a správce prokousal až do těchto závěrečných řádků mé diplomové práce, byť jednoduché to nebylo. To, zdali je text srozumitelný i ostatním a je schopen někomu poskytnout informace, které v něm hledá, nechám na posouzení jiných. V úvodu jsem psal, že bych se chtěl také jednou stát insolvenčním správcem. Dnes už si tak zcela jistý nejsem, kam mě v následujících měsících a letech osud zavane. Může se však stát, že za několik let si budu jako insolvenční správce tuto práci číst a pozastavovat se nad tím, proč jsem to či ono napsal tak, jak jsem napsal, avšak dojdu doufám k závěru, že jsem to napsal správně.

„Zkušenost si dává platit neobyčejně vysoké školné, ale naučí tolik jako nikdo jiný.“

[Thomas Carlyle]

13. Seznam použité literatury

Monografie:

- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0.
- KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER, SMRČKA, Luboš. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008–2013*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 160 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.
- HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 288 s. ISBN 978-80-7400-459-9.
- ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 284 s. Právní rukověť. ISBN 978-80-7357-914-2.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 471 s. ISBN 978-80-7357-329-4.
- NOVOTNÁ, Jana MATULOVÁ, Marianna. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii s komentářem*. Žilina: Poradca s.r.o., 2012, 400 s.
- ŠTOFKOVÁ, Petra. *Postavenie správcu v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní*. 2012, 209 s.

Komentáře:

- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání ve znění zákona č. 294/2013 Sb. Praha: Leges, 2014. 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9.
- ZELENKA, Jaroslav, MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář*. 2. vydání. Praha: Linde, 2002, 1169 s. ISBN 80-7201-323-8.
- HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1504 s. ISBN 978-80-7400-555-8.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- BUDÍN, Petr, DADAM, Alexander, KOZÁK, Jan, PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 906 s. ISBN 978-80-7357-375-1.

Články z odborných časopisů:

- KOZÁK, Jan. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*, 2008, roč. 9, č. 2, s. 1-7.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. Cesta k současné úpravě v konkursní řízení. *Časopis českých právníků Všeherd*. 1994, roč. 16, č. 3, s. 9.
- KOLESÁR, Pavel, Havel, Bohumil. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 7, s. 202-207.
- PACHL, Lukáš. Průvodce věřitele insolvenčním řízením. *Právní fórum*, roč. 2008, č. 1, s. 9.
- JANEBOVÁ KUBIŠOVÁ, Drahomíra. Advokát jako správce konkurzní podstaty. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2002, č. 10, s. 46.
- PACHL, Lukáš. Průvodce insolvenčního správce insolvenčním řízením. *Právní fórum*, roč. 2008, č. 3, s. 109-110.
- ELIÁŠ, Karel. Konkurs. *Právník*. 1995, č. 2, s. 123.
- KOZÁK, Jan. Průvodce dlužníka insolvenčním řízením. *Právní fórum*. 2008, č. 1, s. 25.
- ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace. *Bulletin advokacie*. 2014, č. 4, s. 31
- HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50.
- POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 7-8, s. 38.
- RICHTER, Tomáš. Slovenská rekonstrukce insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu). *Právní rozhledy*. 2005, č. 20, s. 731.
- ĎURICA, Milan. Právne postavenie správcu a zodpovednosť správcu za výkon jeho činnosti. *Sborník karlovarské právnické dny*. 2010, č. 18, s. 13-14.
- ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4, s. 153.

Internetové zdroje:

- ŘEHÁČEK, Oldřich. *Narušení hospodářské soutěže při určování insolvenčních správců* [online]. epravo.cz, 14. 7. 2014 [cit. 2015-05-13]. Dostupné na:
<<http://www.epravo.cz/top/clanky/naruseni-hospodarske-souteze-pri-urcovani-insolvencnich-spravcu-94802.html>>

- <ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. *K jedné povinnosti insolvenčního správce a k procesním sankcím vůbec* [online]. epravo.cz, 13. 4. 2015 [cit. 2015-05-22]. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-jedne-povinnosti-insolvenčního-správce-a-k-procesním-sankcím-vůbec-97557.html>>

Judikatura:

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. KSUL 77 INS 4542/2008, 29 NSČR 17/2009-A
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 7. 2010, č. j. KSBR 39 INS 398/2010, 3 VSOL 222/2010- B-256
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 10. 2010, č. j. 1 VSPH 742/20120-A-10
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1566/96
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2013, sp. zn. KSPL 54 INS 16244/2010, 3 VSPH 1463/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. MSPH 94 INS 9389/2009, 2 VSPH 222/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 6. 2009, sp. zn. KSBR 24 INS 5086/2008, 2 VSOL 142/2009-A-31
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. KSBR 37 INS 398/2010, č. j. 3 VSOL 455/2012-B-1039
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2008, sp. zn. MSPH 94 INS 913/2008, 2 VSPH 219/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. KSPH 41 INS 4795/2010, 3 VSPH 237/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. KSPA 59 INS 11383/2010, č. j. 2 VSPH 378/2013-B-32
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 103/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 94/2008-P
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4268/2010
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10

- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 24 K 15/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 27/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2780/2000
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. Tdo 515/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 5 Tdo 923/2009

Právní předpisy:

- Zákon č. **182/2006** Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. **294/2013** Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon **185/2013** Sb., kterým se mění zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **312/2006** Sb., o insolvenčních správcích
- Zákon č. **328/1991** Sb., o konkursu a vyrovnání
- Zákon č. **64/1931** Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí
- Zákon č. **89/2012** Sb., občanský zákoník
- Zákon č. **99/1963** Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. **292/2013** Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. **6/2002** Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. **269/1994** Sb., o rejstříku
- Zákon č. **85/1996** Sb., o advokacii
- Zákon č. **586/1992** Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. **222/2009** Sb., o volném pohybu služeb
- Zákon č. **18/2004** Sb., o uznávání odborné kvalifikace
- Zákon č. **634/2004** Sb., o správních poplatcích
- Zákon č. **141/1961** Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. **40/2009** Sb., trestní zákoník

- Predpis č. **7/2005** Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Predpis č. **8/2005** Z. z., o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Nařízení Rady (ES) č. **1346/2000**, o úpadkovém řízení
- Vyhláška č. **314/2007** Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců
- Vyhláška č. **311/2007** Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
- Vyhláška č. **355/2013** Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně
- Vyhláška č. **313/2007** Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- Vyhláška **312/2007** Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců

Ostatní zdroje:

- Důvodová zpráva k zákonu č. **64/1931** Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. **182/2006** Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. **185/2013** Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. **294/2013** Sb.
- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. **182/2006** Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Sněmovní tisk **1120/0**, k dispozici na <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1120>
- Sdělení předsedkyně Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 6. 2014, č. j. Si 275/2014
- Dopis prezidenta Asociace insolvenčních správců JUDr. Daniela Ševčíka, Ph.D. dostupný na http://asis.cz/create_file.php?id=469
- Stanovisko Asociace insolvenčních správců, o.s., k novele vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR č. **355/2013** Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně, provedené vyhláškou č. **101/2015** Sb., s účinností od 1. 8. 2015 (dále vyhláška a novela)

14. Shrnutí

Tématem mé diplomové práce je Insolvenční správce a jeho úloha v insolvenčním řízení. Práce komplexně vymezuje roli insolvenčního správce v celém průběhu insolvenčního řízení od jeho ustanovení do funkce až do vyplacení odměny a náhrady hotových výdajů.

V první kapitole poskytuji čtenáři diplomové práce exkurz do insolvenčního řízení, jehož pochopení považuji za základ pro další čtení. V další kapitole se snažím nastínit úpravu, která předcházela a vytvářela současný obraz dnešního úpadkového práva, ve kterém hraje stěžejní roli právě insolvenční správce. Dále se již věnuji osobě insolvenčního správce a jeho ustanovení do funkce společně s možnostmi, kdy své oprávnění může pozbyt. Poté jsem v jedné kapitole vymezil všechny druhy správců, jež zná naše současná právní úprava.

Páteř mé práce tvoří úloha insolvenčního správce od počáteční fáze insolvenčního řízení až do vyhotovení rozvrhového usnesení na jeho konci. Napříč všemi způsoby řešení úpadku shrnuji jeho základní práva a povinnosti, kterými se snaží dosáhnout cíle insolvenčního řízení – rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Závěr práce je věnován komparaci institutu insolvenčního správce se správcem ve Slovenské republice a úpravě *de lege ferenda*, vycházející z připravované novely insolvenčního zákona.

15. Klíčová slova

insolvenční správce – dlužník – věřitel – vývoj úpadkové práva - výkon funkce - druhy insolvenčních správců – povinnosti insolvenčního správce - soupis majetkové podstaty – přezkumné jednání - přezkum přihlášených pohledávek - konkurs - oddlužení – reorganizace – odpovědnost - odměna

16. Summary

The topic of my Diploma thesis is about an Insolvency Administrator and his task in the insolvency proceeding. The thesis comprehensively defines the role of an Insolvency Administrator throughout insolvency proceeding from its establishment to payout of remuneration and compensation of expenditures.

In the first chapter, I provide the reader an excursion into the insolvency proceeding. I consider its understanding as a basis for further reading. In the following chapter I try to outline an adjustment which preceded and created the image of current bankruptcy law, in which an insolvency administrator has a key role. Next I deal with an insolvency

administrator and his appointment with the possibilities of losing his competency. In one of the chapters I also defined all types of insolvency administrators according to current legal regulations.

The main part of my thesis is the task of an insolvency administrator from the initial phase of the insolvency proceeding up to a distribution schedule and all the way to its end. I summarize all the ways of resolving insolvency, its fundamental rights and duties, which seek to achieve the goals of insolvency proceedings - the fast, efficient, and highest possible satisfaction of creditors.

The conclusion of my thesis deals with the comparison of our insolvency administrator with one in Slovakia and adjusting *de lege ferenda*, based on the upcoming amendment of insolvency law.

17. Key words

insolvency administrator – debtor – creditor – development of bankruptcy law - conditions governing the performance of the role - insolvency administrator types - duties of insolvency administrator - inventory of assets – review hearing - review of claims - bankruptcy proceeding - discharge of debts – reorganization - responsibilities - remuneration